

DOKUMENTI TALIJANSKIH JEDINICA

BROJ 429

IZVJEŠTAJI PUKOVNIKA GLIGNOLA OD 21. I 22. SIJEČNJA 1943. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA—DALMACIJA« O PUTU U DUBROVNIK I SPLIT U VEZI ANGAŽIRANJA ČETNIČKIH ORUŽANIH FORMACIJA IZ CRNE GORE I HERCEGOVINE U OPERACIJAMA PROTIV NOV I POJ¹

KOMANDI SUPERSLODE
Obavještajno odjeljenje

21. siječnja 1943.
V.P. 10.

R²

Predmet: Četničko-crnogorske operacije.

Stigavši u Split 16-og o. m., stupio sam u kontakt sa Štabom XVIII arm. korp. i sa kapetanom Berghinz, a zatim, poslije telefonskog saopćenja pukovnika Zanussi,³ otišao sam 18-og tek. u Dubrovnik, radi prikupljanja podataka u vezi s potrebama u oružju, municiji i materijalu za crnogorske formacije, kao i da bi prenio neka saopćenja Štabu VI arm. korp., za račun pukovnika Barbera, u pogledu operacija koje treba izvesti. Avion nije mogao da se spusti u Dubrovnik, pa sam se iskrcao u Kotoru, odakle sam redovnim putem stigao u Dubrovnik 19-og t. m.

Pošto sam se uvjerio da je Intendantura Superslode izdala naredjenja da se neposredno u Kotor uputi materijal potreban Crnogorcima, 21-og t. m. sam pošao za Split.

Komanda VI arm. korpusa vrlo ozbiljno razmatra četničko-crnogorski operativni ciklus, pa je poduzela racionalne i korisne mjere da bi obezbjedila uspjeh operacije. Ovo se ne može reći i za Štab XVIII korpusa, koji gleda na operaciju sa velikim skepticizmom, bilo što je angažiran u drugim operacijama, pa smatra da nema potrebna sredstva da eventualno podrži akciju grupe Baćović,⁴ bilo što nema povjerenja

¹ Fotokopija originala (tipkanog na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 27/7-1, k. 98.

² Paraf generala Roatte.

³ Giacomo, pomoćnik načelnika štaba Više komande oružanih snaga »Slovenija—Dalmacija«. Naredbom Ministarstva rata br. 21714 od 23. veljače 1943. premješten je u Komandu 6. armije.

⁴ Petar Baćović. Vidi dok. br. 12, napomenu 4.

u mogućnost ove grupe, ukoliko bude angažirana u akciji širih razmjera. Štab XVIII korpusa namjerava da pošalje grupu Baćović bez naših oficira za vezu i bez sigurnih sredstava za vezu. Jedna korisna mjera koja je do danas poduzeta jeste povjeravanje komande na formacijama M.V.A.C generalu Gianuzzi,⁵ za koga mi kažu da je vrlo energičan i sposoban.

Komanda VI korpusa poduzela bi slijedeće mjere ukoliko ih Komanda XVIII korpusa bude odobrila:

a) Formacije koje sudjeluju u operaciji:

Komandant: puk. Bajo Stanišić (prikazali su mi ga kao vrlo pogodnu ličnost).

1. Borbena grupa od 4 bataljona = 2550 oružanih ljudi

2. Borbena grupa od 3 bataljona = 1650 oružanih ljudi.

I bataljon bosanske M.V.A.C. (potreban je, jer su njegovi pripadnici odlični poznavaoči terena).

b) Pri crnogorskoj komandi nalazit će se:

Ppuk. Console — komandant M.V.A.C. VI korpusa.

2 oficira — tumača

1 oficir — radio-telegrafista

1 oficir — liječnik

Pri formacijama:

1 oficir za vezu pri svakoj grupi bataljona

1 oficir za vezu pri svakom bataljonu.

c) Artiljerija za podršku:

Dvije tovarne baterije neposredno podređene ppuk. Console.

d) Veze:

Mreža radio-telegrafskih veza u prvoj fazi će se oslanjati na Jablanicu i Prozor, a u drugoj fazi na Mostar.

e) Linija operacija:

U prvoj fazi: Jablanica—Prozor.

U drugoj fazi: Mostar—Posušje—Tomislavgrad⁶ (kada formacije budu dostigle ovo posljednje mjesto).

f) Snabdijevanje:

VI korpus ne može da vodi sobom komoru i o tome je izvjestio Guvernorat Crne Gore; međutim, osigurat će snabdijevanje putem auto-kolona, duž operativnih pravaca.

Početak premještanja željeznicom:

Na dan 25. t. m.: koncentracija svih formacija u Jablanici predviđena do 28. siječnja. Komanda VI korpusa smatra da će biti korisno da se operacija vrši po slijedećem planu:

a) Premještanje od Prozora za Tomislavgrad;

b) Početak pokreta za Livno tek kada Hercegovci budu u stanju da krenu od Bos. Grahova ka Livnu.

22. siječnja 1943.

Jutros sam iz razgovora s ekselencijom Spigom, generalom Piazzonijem i gener. Gianuzzijem, koji je došao iz Knina na nekoliko sati, stekao

⁵ Ettore

⁶ Duvno

utisak da se gledišta komande Armijskog korpusa radikalno izmjenilo. Dogovoren je da se grupi Baćović ustupi izvjesna količina potrebnog materijala, između ostalog 10 minobacača od 81 mm i dva topa od 75 mm; bilo je govora o eventualnom dodjeljivanju oficira za vezu, lijejkova i radio-sredstava. S obzirom na raspoloživost u oružju i municiji, moguće je osigurati grupi Baćović potrebnu vatrenu moć. Saglasno sa gen. Gianuzzijem, koji vrlo dobro poznaje situaciju, preporučio sam da prema lokalnim četnicima popa Đujića⁷ ne treba biti široke ruke, jer oni bar za sada dok se ne reorganiziraju i ne očiste, ne ulijevaju mnogo povjerenja. Baćović ne traži transportna sredstva; služit će se komorom i kolima prikupljenim u oblasti Knina.

U štabu Armijskog korpusa vlada neki skepticizam u pogledu mogućnosti razvoja planiranog operativnog ciklusa; smatra se da će grupa Baćović naići na jak otpor i da neće moći da dostigne Livno. Četnici se, međutim, razumeju velikom sigurnošću. U stvari, kao što mi je potvrdio i gen. Gianuzzi, radi se o solidnim ljudima, dobro obučenim i pod dobrom komandom. U drugoj fazi nedavne akcije u Gračacu, u cilju ponovnog okupiranja tog mjesta koje su partizani iznenada zauzeli, Hercegovci su se vrlo dobro borili u sadejstvu sa jednim našim bataljom crn. koš.

Generalnu probu stvarnih mogućnosti grupe Baćović imat ćemo ovih dana jednom akcijom na Vrliku, koju četnici veoma žele.

Sutrašnji dolazak pukovnika Zanussija u Split upravo je kao poručen, jer će poslužiti za otklanjanje posljednjih sumnji i za definitivno utvrđivanje operativnog plana, koji zasad nije sasvim jasan. Jednu od najvećih teškoća predstavlja naređenje da se spriječi susretanje grupe Baćović sa crnogorskom grupom, iako obije grupe treba da odu prema Hercegovini.⁸ Na osnovu utisaka stečenih u kontaktu sa štabom Armijskog korpusa i sa četničkim vodama Jevđevićem,⁹ Baćovićem i Katanićem, smatram da korisno da dam kratak pregled situacije:

— Četničko-crnogorska operacija može vrlo lako dobro da uspije ako Štab XVIII korpusa, koji upravlja operacija, održi vezu s obije grupe osiguranjem radio-veze, naročito sa grupom Baćović.

— Lokalni četnici, kao što je već bilo poznato, ne vrijede mnogo, osim kad bi gen. Gianuzzi uspio da ih za kratko vrijeme reorganizira, uklanjajući sumnjive elemente; bilo bi dobro da na njih suviše ne računamo pri okupaciji zone Gračac—Otrić—Zrmanja.

— Prava je šteta što Hercegovci ne mogu da se zadrže u zoni; samo grupa Baćović mogla bi da osigura okupaciju gore pomenute zone, obrazujući efikasan zaštitni pojas ispred naših garnizona u Dalmaciji. U pogledu ovog nema šta da se radi. Hercegovci žele da se što prije vrate u svoju zonu.

Brodom koji polazi sutra prije podne šaljem u Sušak kapetana Berghinz. Kao što sam već znao, Berghinz je izvanredan čovjek, koji je mnogo učinio u ovom periodu. Potporučniku Galenu dat ću precizna

⁷ Momčilo

⁸ Pored ove rečenice stavljen je olovkom veliki znak pitanja.

⁹ Dobrosav

uputstva, preporučujući mu naročito da sluša, posmatra i malo da govoriti; danas je situacija izmijenjena, jer je M.A.V.C. čitavog XVIII arm. korpusa povjerena jednom odličnom generalu a najkrupnija pitanja su riješena. Možda neće biti potrebno da se Galeno još dugo zadrži u zoni, još i zbog toga što neće moći efikasno da doprinese svojom obaveštajnom aktivnošću, jer još nije orientiran o političkoj i vojnoj situaciji.

Sutra očekujem pukovnika Zanussia u Splitu; za dalje pokrete ravnat će se po uputstvima koja budem dobio.

Ed. T.¹⁰ Grignolo v. r.

BROJ 430

**ZAPOVIJEST KOMANDANTA 18. ARMJSKOG KORPUSA OD 22.
SIJEĆNJA 1943. O ANGAŽIRANJU ČETNIČKIH FORMACIJA
U OPERACIJAMA »WEISS«¹**
POVJERLJIVO

**KOMANDA 18. ARM. KORPUSA
Operativno odjeljenje**

Prot. br. 1111/Op.

V. P. 118, 22. siječnja 1943-XXI

Predmet: Operacija M.V.A.C. — operativna zapovijest
br. 1 — karta razmjera 1:500.000 — sekcija
Sarajevo — izdanje 1935

6 priloga

Komandantu pješ. div. »Bergamo« — V. P. 73 (2 kopije)
(za njega i za Štab M.V.A.C. »Knin«)
Komandi 6. arm. korpusa — V. P. 39 (2 kopije)
(za nju i za štab M.V.A.C. »Prozor«)
Komandantu Artiljerije 18. arm. korp. — Sjedište
(1 kopija)
Komandantu Inžinjerije 18. arm. korp. — Sjedište (1
kopija)
Komandantu Zrakoplovne grupacije (pril. 5 izostavljen)
Mostar (1 kopija)

i na znanje:

Eksel. komandantu oruž. sn. »Slovenija—Dalmacija« (2. ar-
mija) — V. P. 10 (1 kopija)

¹⁰ Tommaso, na službi u 1. odjeljenju Više komande oružanih snaga »Slovenija—Dalmacija».

¹ Snimak originala (tipkanog na pisacem stroju) u Arhivu VII, mikroteka NAV-I-I-821, film 298/235-260.

Komandi pješ. div. »Sassari« (prilog 3—5 izostavljen)

V. P. 86 (1 kopija)

Komandi Taktičkog zrakoplov. Superslode (pril. 5)

V. P. 10 (1 kopija).

Komandi Zrakoplovne grupacije Zadar (1 kopija).

U vezi sa brzovavom 771/op. od Komande Supersloda od 16. t. m.² za ustanove kojima je upućen:

1) — Formacije M.V.A.C. — hercegovačke i crnogorske, pod našim zapovjedništvom, dejstvovat će uskoro u centralnoj oblasti Dinare.³ U dejstvima neće sudjelovati lokalna četnička M.V.A.C.⁴

Predviđa se da će operacija trajati 15 dana.

2) — Cilj operacije: očistiti gore navedenu oblast od partizanskih formacija, a naročito zone Livno, Tomislavgrad⁵ i Glamoč.

Dejstvovat će:

— sa zapada: hercegovačke formacije, pod komandom generala Giannuzzijem (Grupacija »Knin«); hercegovački komandant major Baćović;

— pravac: Knin—Bos. Grahovo—Priluka;

— sa istoka: crnogorske formacije, pod zapovjedništvom talijanskog komandanta grupacije (Grupacija »Prozor«), kad odredi Komanda 6. arm. korps.;

Crnogorski komandant puk. Stanišić.⁶

— pravac: Prozor—Tomislavgrad—Livno;

— ni jedna talijanska jedinica iz sastava ovog arm. korpusa neće sudjelovati u dejstvima Hercegovaca.

Molim Komandu:

— 6. arm. korpusa:

— da što hitnije saopći ime komandanta grupacije »Prozor«;

— da preduzme korake za formiranje komande te grupacije;

— da izvjesti da li će njegove jedinice sadejstvovati u akcijama Crnogoraca;

— pješ. divizije »Bergamo«

— da poduzme korake za formiranje štaba Grupacije »Knin«.

3) — Operativni plan

— u prvoj fazi treba da dostignu:

— Hercegovci: Bos. Grahovo,

— Crnogorci: Tomislavgrad.

— u drugoj fazi da se brzo prebace:

— Hercegovci u Priluku i na prevoj Korićna (na putu Livno—Glamoč)

— Crnogorci u Livno;

— očistiti okolne zone i izbiti do Glamoča.

Na osnovu gore izloženog, komandanti grupacija »Knin« i »Prozor« utvrdit će, u dogovoru sa majorom Baćovićem i pukovnikom Stanišićem,

² Vidi Arhiv VII, mikroteta NAV-I-T-821, film 298/235-260.

³ Misli se na hercegovačke četnike pod komandom majora Baćovića. Vidi dok. br. 160 i 172.

⁴ Misli se na četnike Dinarske četničke divizije popa Đujića.

⁵ Duvno

⁶ Bajo

način izvršenja zadataka iz prve faze i starat će za njihovo izvršenje.

4) — Situacija neprijatelja (vidi prilog br. 1)

5) — Organizacija i funkcioniranje komande; talijanski komandni kader za hercegovačke i crnogorske četničke odrede: (vidi prilog br. 2)

6) — Organizacija pozadinskih baza:

Formirat će se:

— za Hercegovce: jedna pozadinska baza u Kninu, staranjem pješ. div. »Bergamo«.

Tamo će biti smještena sredstva za pojačanje, municija, hrana i gorivo;

— za Crnogorce: jedna pozadinska baza koju će formirati Komanda 6. arm. korpusa, u mjestu koje pomenuta komanda bude smatrala za najpodesnije.

7) — Sredstva za pojačanje

— za Hercegovce: ona koja je ova komanda već dodjelila putem posebnog naređenja;

— za Crnogorce: ona koja bude dodjelila Komanda Supersloda.

Podrazumijeva se da će Hercegovcima biti raspodijeljena artiljerijska oruđa, minobacači, ručne bombe i razna municija tek kad bude počela operacija. Do tog trenutka treba da ostanu u pozadinskoj bazi u Kninu.

8) — Avijacija

— letačke jedinice Zrakoplovne grupacije, »Mostar« stoje na raspolaganju spremne da dejstvuju u prilog obe grupacije;

— u slučaju prepreka uslijed atmosferskih prilika i neupotrebljivosti aerodroma u Mostaru, sadejstvovat će odgovarajuće jedinice Zrakoplovne grupacije »Zadar«;

— komandanti kolona ovlašćeni su da traže neposredno od aviona koji nadljeće njihovu teritoriju dejstvo na ciljeve za koje je neposredno zainteresirana odnosna kolona.

— Veza zemlja - zrak

Pri kolonama funkcionirat će samo signalni položaji sa platnima, koja su već dodijeljena hercegovačkim i crnogorskim jedinicama; ukoliko nema dovoljno platna, neka se izvrši popuna dotacija, od kojih svaka treba da sadrži 30 platna, i to od strane:

— Komande 6. arm. korpusa: za Crnogorce

— Komande pješ. div. »Bergamo«: za Hercegovce.

Kodeks za vezu zemlja - zrak: (vidi prilog br. 3)⁷

Veze (vidi prilog br. 4)⁸

9) — Treba da se osigura:

a) veza između ove komande, dviju komandi grupacija »Knin« i »Prozor« i komandi zrakoplovnih grupacija »Mostar« i »Zadar« (preko Komande inžinjerije 18. arm. korp.); stavljuju se van snage odredbe iz dopisa 76/Tr. od Više komande, pa se moli 6. arm. korp. da stanicu R.F.C. 80, koja je bila određena za Jablanicu, postavi u Prozor, gde će biti sjedište komande grupacije koju je formirao pomenuti arm. korpus;

b) veza između komandi grupacija i dejstvujućih kolona:

⁷ Vidi Arhiv VII, mikroteka NAV-I-T-821, film 298/245-249.

⁸ Vidi Arhiv VII, mikroteka NAV-I-T-821, film 298/250.

— za Grupaciju »Krin« starat će se Komanda inžinjerije 18. arm. korp. — U tom cilju od Više komande zatražena su 3 aparata R. 4, koji će biti raspoređeni čim stignu;

— za Grupaciju »Prozor«, Komanda 6. arm. korpusa, kao što je bilo predviđeno pod točkom II dopisa 76/Tr. od 15. siječnja, izvršit će:

— organizaciju potrebnih veza,

— dodjelu aparata R. 4 sa tovarnom vućom,

— kanale za vezu: odredit će Komanda inžinjerije 18. arm. korpusa.

Prema odredbama koje će objaviti Komanda inžinjerije 18. arm. korpusa, do početka dejstva radio neće emitovati.

Za sve vrijeme trajanja operacije, pomenuta komanda formirat će u Splitu posebni centar za kontrolu radio-telegrafskih saopćenja, a njihov zadatak je određen u prilogu br. 6.

10) — Upotreba šifrarnika

a) za šifrirana saopćenja između ove komande i komandi grupacija »Krin« i »Prozor«: šifrarnik »GOITO«;

molim komandu 6. arm. korpusa da naredi da se jedan primjerak pomenutog šifrarnika dodijeli Komandi Grupacije »Prozor«;

b) za šifrirana saopćenja između dviju komandi grupacija i njima potčinjenih kolona: šifrarnik »BIANCO« (prilog br. 5),⁹ koji je sastavila ova komanda.

11) — Početak dejstva (dan): bit će saopćen konvencionalnom frazom SUPERAMICO-GIORNO ... Priprema operacije: treba da bude završena do kraja mjeseca.

12) — Nije isključeno da se operacija, koja je predviđena pod brojevima 2—3, ne izvrši u cijelini, već da bude ograničena na parcijalna dejstva:

— Hercegovaca, pod našom komandom, na Bos. Grahovo, a zatim brzim i dubokim prodorima prema Srbu, Drvaru, Livanjskom polju;

— Crnogoraca, pod komandom 6. arm. korp., na Tomislavgrad, a zatim prema Livnu.

Ovo za sada važi samo za orientaciju.

13) — Službe:

— za Grupaciju »Krin«: posebna naređenja;

— za grupaciju »Prozor«: od 6. arm. korp.

Sa hercegovačkim starješinama već je dogovorenod da će za transport oružja, materijala i dotacija koje idu za njihovim kolonama, koristiti tovarna grla, kola i druga vlastita sredstva. Imati u vidu da je put Strmica—Bos. Grahovo toliko oštećen da ga nije moguće popraviti u toku operacije.

14) — Uputstva: (vidi prilog br. 6)

Potvrditi prijem najbržim sredstvom.

Komandant arm. korpusa
general

Umberto Spigo

⁹ Vidi Arhiv VII, mikroteka NAV-I-T-821, film, 298/251-258.

PODACI O NEPRIJATELJU

Na pravcu od Knina prema Bos. Grahovu, a odatle prema Livnu, putem Peulje (Drvar UM-DP), Grkovci (isto UO-DN), Kazanci (Split US-DE), Bojmunti (Split VO-DE), Livanjsko polje primjećne su i pretpostavlja se da su dislocirane slijedeće partizanske snage:

1) — Zona Biskupija (Knin SP-DU), Orlić (Šibenik SR-DE), Polača (isto TL-DE), formacije prilične jačine. Mogu se identificirati sa 4. crnogorskom udarnom brigadom sa 5 bataljona. Pretpostavlja se da njena jačina iznosi 1000 ljudi.

2) — Zona Strmica (Knin SR-DR), Bos. Grahovo (Drvar TP-DT). Neutvrđene jačine. Vjerojatno 5. partizanski bataljon pod komandom Slavka Rodića. Jačina 800 ljudi.

3) — Sa lijeve strane je formacija u zoni Stožište (Knin TI-DV), D. Tiškovac (isto SI-EO), koja se za sada može zanemariti, pošto se radi o malim grupama neznatne jačine (140—150 ljudi).

4) — Iz pouzdanog, ali neprovjerenog izvora saznao se da se u Drvaru nalazi oko tisuću partizana u očekivanju da budu angažirani.

Također i u Bos. Petrovcu (Prijedor TN-FL) primjećeno je 500 partizana.

5) — U zoni Vještića gora (Split US-CU) nalazi se formacija od 150 ljudi naoružanih puškomitraljezima, puškama i ručnim bombama, pod komandom nekog Petice. Pomenute bande navodno održavaju vezu sa jačim grupama u zoni Kazanci (Split US-DH) i Sajković (isto VH-DE), pod komandom poznatog Cvije Oraščića, o kojima nema drugih podataka.

6) — U zoni Vrdovo (Split VH/VK-CO/XQ), Privir (isto VK-CO), Knežice (isto VO-CK), Bili Brig (isto), prevoj Vaganj (isto VQ-CM), jedna banda oko 500 ljudi, naoružanih puškama i ručnim bombama, pod komandom Jonić Ante, održava vezu sa partizanima u zoni Livno, a možda i sa prethodnicom 1. srpske proleterske udarne brigade. Iako je dejstvo ove bande okrenuto više prema Vrdovu i Obrovcu (Split VK-CF), moglo bi da predstavlja opasnost za desni bok, naročito ako mu bude pružala podršku formacija pod slijedećim brojem.

7) — U zoni Podi (Split VQ-BZ), Velić (isto VQ-BU) i na jugozapadnim obroncima Kamešnice (Livno ZI/ZL-CF), jačine 350 ljudi, naoružanih jednim mitraljezom, 3 puškomitraljeza, 1 minobacačem od 81 i jednim od 45 mm, sa dosta municije, pored individualnog naoružanja.

8) — U zoni Livno (Livno ZR-CO), Tomislavgrad (isto ZP-CF) nalazi se formacija od oko 2000 ljudi, sa 2 topa malog kalibra, 6 minobacača, sa mitraljezima i puškomitraljezima. Dobro osobno naoružanje. Komandant Obradović Branko, bivši kapetan crnogorske artiljerije. Komandant garnizona Livno je hrvatski potporučnik — dezerter Latifić.

9) — Izvještaji iz zone Glamoč vrlo su nejasni. Iz partizanskih snaga uočava se postojanje neutvrđenih snaga (2 udarne brigade), jačine 2000 ljudi.

Dopunske vijesti u vezi sa sadašnjom situacijom hitno će se saopćavati: onim redom kako budu stizale.

Prilog br. 2 dopisu br. 1111/op.
od 22. siječnja 1943-XXI

ORGANIZACIJA I FUNKCIJA KOMANDNOG KADRA FORMACIJA M.V.A.C.

1) — Pri svakoj komandi talijanske grupacije (»Knin« — »Prozor«) treba ustanoviti grupu oficira za vezu, Hercegovaca odnosno Crnogoraca, koje će odrediti:

- Komanda 6 arm. korp.: za komandu Grupacije »Prozor«;
- Komanda pješ. div. »Bergamo«: za komandu Grupacije »Knin«.

Pomenute grupe oficira za vezu surađivat će sa talijanskim komandanima grupacija i starat će se za prenošenje komandanima kolona.

2) — Ova komanda nije predviđela da u operaciji sudjeluju jedinice ili pojedini talijanski vojnici 18. arm. korpusa; u svakom slučaju, s obzirom na stav Komande Superslode, izložen u dopisu 76/Tr. i brzjavu 771 od 15-og odnosno 16. tek treba poduzeti mjere:

a) da se, kad bude potvrđena naredba, »grupa za vezu« upute komandanima četničkih kolona (pored rukovodioca grupe i osoblja za vezu, grupa treba da ima oficire, šifrante, tumače, agente za vezu, pomoćnike).

Ukoliko pomenute grupe budu upotrijebljene za šifrovanje saopćenja između komandi grupacija i formacija M.V.A.C, treba upotrijebiti, umjesto šifrarnika BIANCO, šifrarnik »DIS«, koji će u tom slučaju razdjeliti:

— Komanda 6. arm. korpusa: grupama za vezu pri crnogorskim formacijama;

— Komanda pješ. div. »Bergamo«: grupama za vezu pri hercegovačkim formacijama.

Da bi se obezbijedila tajnost naših šifrarnika (»Goito« i »Dis«), grupama za vezu zabranjeno je šifriranje depeša koje nisu redigirali talijanski oficiri.

b) Komandni kadar formacija M.V.A.C. treba da bude od naših oficira.

Ukoliko Komanda Superslode, bude potvrdila naredbe iz citiranog brzjjava br. 771, takvo ustrojstvo treba da bude zastupljeno do maksimuma, a ljudstvo treba da bude energično i da poznaje navike hercegovačkih i crnogorskih M.V.A.C.

Za formiranje grupe za vezu i ustrojstvo formacija M.V.A.C starat će se:

— Komanda 6. arm. korp.: za crnogorske formacije. Nema prepeke da se 6. arm. korpus, ukoliko smatra za potrebno, pridržava odredbi Superslode i da bez odlaganja pristupi formiranju »grupa za vezu« i ustrojstvu crnogorskih jedinica. Umoljava se da izvijesti o postupljenom.

— Komanda pješ. div. »Bergamo«: za hercegovačke formacije, uzmajući ljudstvo iz komandnog sastava lokalnih formacija M.V.A.C (popa Đujića) i iz Divizije.

Prilog br. 6. dopisu 1111/op.
od 22. siječnja 1943-XXI

PROSITI

1) — Sve što se odnosi na operacije treba držati u absolutnoj tajnosti. Svaki komandant treba da zna sve što se tiče njegove jedinice i susjednih jedinica, ali ništa više.

2) — Njemačke trupe, uslijed lakoće zadatka, ne bi razlikovale iregularne naoružane vojnike, pa bi posljedice mogle biti teške, ako neka jedinica, umjesto da ide određenim pravcem, na svoju ruku izbila do njemačke operativne zone. To se kategorično zabranjuje.

Iz poznatih razloga, taksativno propisujem da se izbjegava svaki kontakt sa hrvatskim trupama.

3) — Izveštaje slati često, čak iako su negativni. Želim izvještaj svaka dva sata (neparna), osim onih koji su posebno značajni i hitni i koji će mi se dostavljati u bilo kom trenutku.

Da bi se izbjegla zakašnjenja, nespojiva sa nekim posebnim operativnim zahtjevima, podsjećam da se mogu tolerirati nešifrirani radiogrami za vrlo hitna saopćenja za vrijeme dejstva, ili od neposrednog i lokalnog značaja.

Međutim, i za te slučajeve preporučujem upotrebu skraćenica i konvencionalnih rečenica.

4) — Zone Glamoč, Livno i Tomislavgrad naseljene su Hrvatima i muslimanima: najenergičnije treba izbjegavati ispade prema nekomunističkom stanovništvu ma koje rase i vjeroispovjeti bilo.

U tom cilju također treba poduzeti potrebne mjere da se ni na koji način ne desi da se hercegovačke formacije M.V.A.C. pridruže crnogorskim formacijama.

Upozoriti i hercegovačke i crnogorske starješine da se takvi prestupi neće tolerirati i da će vrlo nepovoljno utjecati na buduće uzajamne odnose.

U postupku prema stanovništvu i imovini pridržavati se slijedećih načelnih propisa:

— svi koji budu uhvaćeni s oružjem u ruci bit će bez dalnjega strijeljani;

— bit će uništene sve kuće iz kojih se bude vršio napada na naše trupe i u kojima bude nađena municija;

— obezbijediti apsolutno poštovanjer drugih kuća i imovine, primjenjujući sili ukoliko se za to ukaže potreba.

5) — Po završenoj operaciji vratit će se Crnogorci i Hercegovci u Crnu Goru, odnosno Hercegovinu, prema naređenjima koja će u svoje vrijeme biti izdata.

6) — Zadaci Grupe za kontrolu komunikacija:

- uputiti u rad važnije centre za vezu, sa potpunim poznavanjem mogućnosti koje pruža mreža veza, kako bi se izbjegli zastoji i zakašnjenja ili neracionalno korišćenje iste mreže;
- nastojati da se tekstovi predatih depeša povuku (naročito kod tranzitnih centrala, ako se radi o telegramima), tako da se na minimum svede »ležanje«, koje bi bilo štetno za tajnost saopćenja;
- kontrolirati da brzojave koji se »proslijeduju dalje«, u slučaju ponovnog šifriranja budu sastavljeni na drukčiji način nego što su primljeni (zabranjeno je šifriranje »istog teksta« sa dva različita kodksa).

BROJ 431

**OBAVJEŠTENJE OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 23.
SIJEĆNJA 1943. O UČEŠĆU ČETNIKA U BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U ZAPADNOJ BOSNI¹**

Dato na uvid Načelniku štaba
— — Pomoćniku načelnika štaba
Poslata kopija Operativnom odjeljenju

Predmet:

Sifrirani pisani telegram

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA
i na znanje:

SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELJENJE   V.P. 10, 24. I 1943.
Br. 1315/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje
Br. .....

Stiglo ..... /XXI
23. siječnja 1943/XXI, 19 sati

U vezi br. 810 i 851 te komande

1) Operacija iz Knina započet će između 2. i 4. veljače. S obzirom na dati vremenski razmak, nije neophodno da ta komanda započne operacije istog dana, već je dovoljno i u gore označenom roku.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 33/7, k. 98.

2) U zoni Bos. Grahova i vododelnice dodijeljene hercegovačkim formacijama,² koncentrira se, prema izvještaju, nekoliko tisuća partizana s artiljerijom; a kako su hercegovačke snage — koje iznose jedva polovinu crnogorskih snaga — udaljenije i u težem komunikacionom položaju od crnogorskih snaga, naročito zbog sistematskog prekidanja puta Strmica—Bos. Grahovo tako da tokom operacija neće moći biti popravljen, isključena je mogućnost da Hercegovci mogu olakšati crnogorsko nastupanje ka Tomislavgradu.³ Iako se operacije budu izvršile u užem obimu, kako je to od strane Superslode predviđeno, ipak je potrebno da se Crnogorci postaraju da olakšaju izbijanje Hercegovaca od Bos. Grahova ka Priluci.

3) Kako je predviđeno mojim operativnim naređenjem dostavljenim putem kurira, ta će komanda odlučiti o broju, sastavu i upotrebi talijanskih grupa za vezu, o pridavanju i učešću talijanskih trupa, o organizaciji službe i o komunikacionim linijama i snabdijevanju.

Radi vašeg orijentiranja, odlučio sam da formiram grupe za vezu i da Hercegovce ojačam ljudstvom talijanskog XVIII armijskog korpusa.

U cilju izdavanja podrebnih naređenja hercegovačkim formacijama za vrijeme operacija, ova je komanda formirala u Kninu, sa generalom Giannuzzijem, talijansku Komandu M.V.A.C.⁴

Umoljavate se da saopćite da li je slična komanda obrazovana i od strane te komande u cilju upravljanja akcijom Crnogoraca, izdavanja potrebnih uputstava i davanja inicijative. Saopćiti imenovanog komandanta.

Sjedište pomenute komande trebalo bi isprva da bude Prozor, a zatim Posušje ili Tomislavgrad.

Komanda Superslode
VP 10, 24. siječnja 1943/XXI
Dešifrirali: major *Manfreda*
poručnik *Biasi*, poručnik *Fortina*

General *Spigo*

² Odnosi se na hercegovačke četnike pod komandom Petra Baćovića. Vidi dok. br. 12, napomena 4.

³ Duvnu

⁴ Vidi dok. br. 430.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 16. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV NA PROSTORU PROZOR—JABLANICA—KONJIC¹**

PREDMET bg	Dan i	otpreme: 16. II 1943-XXI	20.00 s.
TELEGRAM	sat	prijema: 17. II 1943-XXI	
			7.50 s.

**VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA*
Operativno odjeljenje**

Br. 2625
Stiglo 18. veljače 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje
SUPERSLODI — Operativno odjeljenje (telegrafskim putem Crna
Gora — Tirana — Rim) i r.z.

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARMJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE
I DIVIZIJI »EMILIA«
Br. 2252/op.

**IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI DANA 16. VELJAČE 1943-XXI
SEKTOR MURGE:**

15. veljače u 21.15 sati partizani su napali jačim snagama garnizon u Prozoru, potpomognuti minobacačima.² Poslije oštре borbe dva uporišta zapadnog sektora pala u ruke napadača.

Do 2 sata, dana 16. o. m. pokretne jedinice garnizona spriječile su upade u mjesto Prozor i poboljšale situaciju na blokadnim mjestima. Borbe su trajale do šest sati jutros.³ Od tog časa nema izvještaja od garnizona uslijed oštećenosti radia i prekida telefonskih linija.

Druge partizanske formacije učvrstile su se u noći uoči 16. o. m. u dolini Neretve kod Drežnice (Konjic PL-BN), u cilju da spriječe saobraćaj između Mostara i Jablanice.⁴ U toku dana upućena je iz Konjica u Prozor jedna četa pješadije. Motorizirani bataljon pješadije,⁵ koji je upućen iz Mostara u Prozor, angažiran je protiv partizanskih

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg br. 5/10, f. 1, k. 59.

² ³ Napad na Prozor su vršile jedinice Treće NOU divizije. Opširnije vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 91, 100, 109 i 233.

⁴ Odnosi se na Drugu proletersku i Drugu dalmatinsku NOU brigadu Druge proleterske divizije. Opširnije vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 89, 90 i 99.

⁵ Ova četa bila je iz sastava 259. puka i ona je potpuno uništena prilikom napada na Prozor od strane jedinica Treće NOU divizije.

⁶ Odnosi se na I bataljon 260. puka. Ovaj bataljon naišao je na zasjedu jedinica Druge proleterske divizije kod Drežnice i bio potpuno razbijen. Sire o tome vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 89, 90, 99, 222, 230 i 231.

snaga koje su primijećene kod Drežnice. U 16 sati upućen je iz Mostara prema Drežnici jedan bataljon A.C. da pomogne uspostavljanje situacije i da uspostavi vezu sa Jablanicom.

SEKTOR »MESSINA«:

Patrole na pravcu Vrgorac (Mostar KI-AP) Ravča (Makarska XT-AP) primijetile su veliki prekid na putu kod Jelavići (XV-AP) i u blizini Ravča.

Patrole V.A.C.⁷ i ustaške patrole koje su 15. veljače obišle zonu Drinovci (XT-IH) (BD-AX) i Turačka Gomila (Mostar KI-BD), nisu naišle na partizane.

SEKTOR »MARCHE«:

16. veljače avion nepoznate narodnosti nadletao je Olip (o. Mljet PN-FX), Trebinje, Lopud (Dubrovnik BH-FT), Bileće na velikoj visini, i to u 1.05 sati u pravcu sjever—jug, u 3/45 zapad-istok, u 4/05 zapad-istok, u 4/15 istok-zapad. Protuavionska obrana nije stupila u dejstvo uslijed velike visine nadletanja.

SEKTOR »KOTOR«:

Normalna aktivnost.

Zračna aktivnost spriječena radi nepovoljnih atmosferskih prilika.

Minimalna temperatura u opadanju.

Kiša duž obale.

Za komandanta
genera Amico

⁷ Odnosi se na četnike.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 17. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U DOLINI NERETVE¹

Predmet:
TELEGRAM

V.P. 10. 18. II 1943-XXI u 3.15 sati

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 2687
Stiglo, 18. veljače 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje
KOMANDI SUPERSOLA — Operativno odjeljenje
i r.z.

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDANTIMA XIV i XVIII ARMJSKOG KORPUSA
i MORNARICI DALMACIJE

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI DANA 17. VELJAČE

AKTIVNOST USTANIKA:

Nove partizanske formacije² primjećene su u pokretu s kraja doline Drežnice prema jugu, vjerojatno u rudokopnu zonu.

Na lijevoj obali Neretve nalazi se neutvrđen broj grupica gdje je dignut u zrak most na putu za Bijelu (Mostar OH-BL).

Skinuto je 400 m kolosijeka na želj. pruzi između Mostara i Drežnice (Prozor PL-BN) na 107 km.

SEKTOR »MURGE»:

Nema direktnе komunikacije za Prozor.

Današnje zračno izviđanje nije utvrdilo nikakav pokret u mjestu i na otpornim točkama, koje su neoštećene.

Protivavionsko dejstvo sa padina Kolivret (Prozor NM-CO) i sa sjevernih visova.

Još nema vijesti o I bataljonu 260. pješ. puka koji je krenuo iz Drežnice za Jablanicu. — Ogradujemo se da saopćimo gubitke koji još nisu provjereni.³

Formaciju od oko 200 V.A.C.,⁴ upućenu iz Mostara radi izviđanja zone lijeve obale Neretve duž pravca Bijelo Polje (Nevesinje QM-BD-BF-BH) — Prigradani (QK-BH), spazili su naši avioni u ovom posljed-

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 7/10, k. 98.

² Odnosi se na Drugu proletersku i Drugu dalmatinsku NOU brigadu Druge proleterske divizije.

³ Vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 89, 90, 99, 222, 230 i 231.

⁴ Odnosi se na četnike Draže Mihailovića.

njem mjestu u 15 sati. Druga formacija od oko 800 ljudi upućena je iz Mostara u zonu Karanci⁵ (Mostar PL-BF) zajedno sa I/55, pješ. puka da rasčisti situaciju. Ostale formacije V.A.C. pristići će u Mostar tokom sutrašnjeg dana, 18. o. m., i tokom istog dana počet će da stiže u Konjic još oko 3000 V.A.C.

SEKTOR »MESSINA« — »MARCHE« i »KOTOR«:

Normalna aktivnost patrola i izviđanja.

ZRAČNA AKTIVNOST:

Atmosferske prilike, nešto popravljene, omogućile su ograničenu aktivnost.

Izviđanja u zoni Goranci—Jablanica—Prozor i Rakitno (Mostar MH-BL) gdje su mitralijirane i obasipane malim bombama grupe nato-varenih mazgi u kretanju prema jugoistoku.

Izviđanja su ometali niski oblaci na brdovitim zonama.

Prolaznost putova nepromijenjena.

Kiša i vjetar.

Za komandanta
general Amico 21301702

Dato na uvodi: Načelniku štaba

Zamjeniku načelnika štaba

Poslata kopija: Obavještajnom odjeljenju

Kralj. karabinjerima

Operativnom odjeljenju

---

⁵ Vjerojatno Goranci.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 18. VELJAČE 1943. O NAPADU JEDINICA NOV NA
PROZOR I O BORBAMA U DOLINI NERETVE¹

Predmet WT
TELEGRAM

Dan i otpreme: 18/2/43 — 23 s.
sat prijema: 19/2/43 — 3 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 2752
Stiglo 19. veljače 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje
KOMANDI SUPERSLODA — Operativno odjeljenje

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARMJSKOG KORPUSA
i MORNARICI DALMACIJE

Br. 2392/op.

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI DANA 18. VELJAČE
AKTIVNOST USTANIKA

Prvi dio

Druga partizanska divizija nalazi se u jačini od preko 4000 ljudi u zoni Prozor, koji nadiru duž doline Rame i prema Bradini.²

3000 ljudi nalazi se u dolini Neretve i na izlazu iz Doline Drežanke.⁵

4000 ljudi nalazi se u zoni Vrdi (Mostar PL-BL), vjerojatno sa namjerom da izbjigu preko Bogodola (Mostar OL-OM-BH) na put Široki Brijeg.⁴

Još 1500 ljudi nalazi se uvijek sjeverno od rudokopne zone.

Prva partizanska divizija neutvrđene jačine, ali mnogobrojna, obuhvatajući 3 i 4 proletersku brigadu, vrši pritisak na front divizije »Messimina« u namjeri da jednim dijelom napreduje duž pravca Ljubaški i Vrgorac.⁵

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 30/10, k. 98.

² U zoni Prozora i duž doline Rame nalazila se Treća NOU divizija, a prema Bradini Prva proleterska brigada Prve proleterske divizije.

³ U dolini Drežanke i na Neretvi između Drežnice i Jablanice dejstvovalo su jedinice Druge proleterske divizije.

⁴ Kod Vrdi položaje je držala Druga dalmatinska brigada Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 361, 433 i 435.

⁵ Na pomenutom pravcu nalazila se Deveta dalmatinska NOU divizija. U njenom sastavu bila je Treća, Četvrta i Peta dalmatinska NOU brigada. Vidi dok. br. 366.

SEKTOR »MURGE«:

Garnizon Prozor, ponovo napadnut od velikih partizanskih snaga koje su se probile i u dolinu Rame, savladan je nakon dvočasovnog žestokog otpora dana 17. veljače. Preostale grupe povukle su se prema garnizonu Rama zajedno sa dijelom grupa raspoređenih duž doline Rame.

Nije moguće utvrditi pretrpljene gubitke.⁶

Bradinu su zauzeli partizani u noći uoči 18. veljače.⁷

Ograđujemo se da izvijestimo o sudbini garnizona.

Mali garnizon na želj. pruzi Aleksin Han (PI-BU) pao je, a posada u Prenju (Prozor PL-BU) povukla se prema Jablanici.

I bataljon 260 puka, o kome je javljeno dana 17. veljače nešto sjeverno od Drežnice (Prozor PL-BN) u dolini Neretve, bio je napadnut od nadmoćnih partizanskih snaga i opkoljen.

Dosada se vratilo u Mostar nekoliko desetina ljudi, većim dijelom ranjenih; 284 čovjeka, među kojima veliki broj ranjenih sa komandanom bataljona potpukov. Francescom Metela, je zabranjeno.⁸

Formacije V.A.C.,⁹ isturene iz Mostara na desnu obalu Neretve, stigle su u 12 sati u Domazeti (Mostar QH-BF) i nastavile put za Sirge (QH-BF), Goranci (PL-BF) a da nisu došle u dodir sa partizanima.

Druge formacije V.A.C. koje operišu na lijevoj obali Neretve, došle su u dodir sa partizanima između Ravnog (QH-BL) i Jasenjana (PN-BN).

SEKTOR »MESSINA«:

Vršeno je patroliranje iz Vrgorca u zonu Stilje (Makarska XV-AR) gdje je zapaženo nekoliko partizanskih patrola i iz Ljubuškog u zonu Poljica (XR-XT-AV-AT) gdje je utvrđeno prisustvo od oko stotinu naoružanih ljudi.¹⁰

SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Normalna aktivnost.

ZRAČNA AKTIVNOST:

Izviđanja u zonama Posušje—Imotski—Vrgorac utvrdila su živ pokret komore na cesti Posušje—Tomislavgrad.¹¹ Komora je bila mitraljirana i gađana malim bombama.

Izvršena su izviđanja u dolini Neretve — dolini Drežnice i u zoni Rakitno—Goranci. Bombardirane su i gađane malim bombama zone Jasenjani (PN-BN) i Vrdi (PL-BN) i zona Bogodol.

Za komandanta
general Amico

⁶ O oslobođenju Prozora vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 91 100, 109 i 233.

⁷ Bradinu su oslobodile jedinice Prve proleterske brigade. Vidi Zbornik VII, tom. IV, knj. 10, dok. br. 93, 102 i 173.

⁸ Napad na I bataljon 260. puka izvršile su jedinice Druge proleterske brigade. Vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 89, 90, 99, 222, 230 i 231.

⁹ Cetnici Draže Mihailovića

¹⁰ Na pomenutom sektoru nalazile su se jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

¹¹ Duvno

Upućeni prijepisi Obavještajnom odjeljenju

„ „ Kr. karabinjerima

„ „ Eks. Pomoćniku Nač. štaba — Op. od.

Primieri

Pažnja.¹²

Po mom mišljenju radi se o napredovanju dviju kolona prema mru one iz doline Neretve i one iz Ljubuški—Vrgorac.

Pri tim namjerama potrebno je..... spremiti upute VI armij. korpusu u ovom smislu:

Koncentrirati snage Mostar
„ „ div. »Messina«
držati što duže rudokope.

U slučaju ..... jačeg neprijateljskog pritiska držati mostobran u Metkoviću na što široj osnovi.

19. II

M¹³

¹² Slijedeći tekst dopisao je na posebnom papiru rukom i priložio uz original izvještaja general Mario Robotti. Posto je rukopis nečitak, pojedine riječi se nisu mogle razumjeti, te je preveden samo smisao teksta.

¹³ Paraf generala Maria Robottia

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE« OD 19.
VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI
NERETVE I RASPOREDU JEDINICA¹**

KOPIJA TELEGRAMA

OPERATIVNO ODJELJENJE I		
Br. prot.	Datum prijema	
2446	20 2	43
Kateg. A	Vrsta 1	Fasc. 24/3

**OD KOMANDE DIVIZIJE »MURGE«
KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA — Operativno**

Br. 1398 op. 18 sati. Situacija kod neprijatelja:

Jake partizanske snage koje su se prebacile u zonu Drežnice, izvršile su noću uoči 19. jak pritisak u pravcu juga, primoravši naše formacije V.A.C. da se povuku na položaje iza Prigredani—Podgorani (QH-BL).² Vjerljatna jačina neprijateljskih snaga je preko 2000. Izgleda da se pridolazak nastavlja. Primijećene su pored toga i druge neprijateljske snage zapadno od Neretve u zoni Vrdi (PI-BN).³ Garnizon Rama je snažno napadnut⁴ sa četiri strane noću uoči 19. Aktivnost naših trupa: M.V.A.C. istočno od Neretve održavaju dodir sa neprijateljem na sljedećoj liniji: Koviljača—Prigredani (QK-BK) — Podgorani (QN-BH). 1/55 rasporedio se za obranu na sjeverozapadnom sektoru grada Mostara, III/260. transportovan automobilima iz Širokog Brijega, razmješta se za obranu na sjeveroistočnom sektoru grada Mostara. Iz pouzdanih vijesti proizilazi da bi gubici partizanskih snaga koje dolaze iz zone Drežnice bili sljedeći: 200 mrtvih i 400 ranjenih. Sve vijesti potvrđuju neprijateljsku namjeru da napadne Mostar. Aktivnost avijacije veoma intenzivna u toku cijelog dana. Kraj.

Za komandanta general Gherzi 20401902

V.P. 19. veljače 1943-XXI 23 sata.

¹ Kopija originala (tipkana na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 19/1, k. 422.

² Odnosi se na jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

³ Na sektoru Vrdi položaje su držale jedinice Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 361, 433 i 434.

⁴ Napad na neprijateljsku posadu (jedna mitraljeska četa 103. mitraljescog bataljona) u Rami izvršila je Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije. Sire o oslobođenju Rame vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 100, 105, 109, 115 i 249.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 20. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U DOLINI NERETVE¹

Predmet
TELEGRAM

Dan i   otpreme: _____
sat   prijema: 20. II 1943. u 23.10 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 912
Stiglo 21. veljače 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje
KOMANDI SUPERSLODA — Operativno odjeljenje
i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARMJSKOG KORPUSA
i MORNARICI DALMACIJE

Br. 2486/op.

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI DANA 20. VELJAČE

1) AKTIVNOST USTANIKA:

Garnizon Konjic izvještava da su partizani digli u zrak željeznički most južno od Bradine (RM-CK).²

Snage partizana s jedne i s druge strane Neretve između Vrdi (Mostar PLBL-) i zone Ravno (Nevesinje QK-BL) izgleda da sačinjavaju jedinstvenu grupu zajedno sa ljudstvom danas primijećenim u zoni Višnjuška Draga (Mostar QH-BH).³

2) SEKTOR »MURGE«:

Garnizon Konjic, Jablanica i Rama danas su odbili napade koji su izvršili partizani noću i rano jutrom.⁴

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg br. 20/1-1, k. 342.

20/1-1, k.

² Most kod Bradine uništile su jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

³ Odnosi se na Drugu proletersku i Drugu dalmatinsku NOU brigadu Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 361, 433, 434 i 435.

⁴ Napad na Konjic noću 19/20. veljače 1943. god. izvršila je Prva proleterska brigada sa dva bataljona. Opširnije o tome vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 106 i 173. Napad na Jablanicu vršila je Četvrtva crnogorska brigada Druge proleterske divizije i 22. veljače posada je primorana na predaju. Vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 130 i 298. Na neprijateljski garnizon Ramu napad je vršila Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije i zauzela ga 20. veljače. Vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 100, 105, 109, 115, 249 i 257.

⁵ Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske NOU divizije.

⁶ Cetnici Draže Mihailovića

U popodnevnim satima pritisak na garnizone je znatno popustio. Situacija je nepromijenjena.

— SEKTOR »MOSTAR«:

Prema vjerodostojnim vijestima utvrđeni su slijedeći gubici zadati grupi partizana u Drežnici: 200 mrtvih i 400 ranjenih.

3) — SEKTOR »MESSINA«:

Ustaški odred u izvidanju u zoni Poljice (Mostar KI-BD) sukobio se sa jakom partizanskom patrolom i zadao joj je siguran gubitak, 7 mrtvih. Jedan zarobljeni partizan je strijeljan.

Zaplijenjene su tri puške, namirnice i materijal.

Ustaški gubici: 1 mrtav.

17. veljače naša jedinica izvršila je upad na Rudine (Mostar KI-AF) gdje je primijećeno prisustvo partizanskih jedinica, koje su pretrpjele siguran gubitak od dva mrtvih.⁵

4) SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Normalna aktivnost.

5) PRIDOLAZAK V.A.C.⁶

Formacije V.A.C. Mostar porasle su na 2000 ljudi.

Tisuću ih je sakupljenih u Trebinje sa pokretnom grupom.

Druge će stići sutra, osim formacija koje su ostavljene da čuvaju garnizone koji su sada bez naših trupa.

Sutra počinje nadolazak prvog dijela V.A.C. koji dolazi iz Crne Gore.

6) ZRAČNA AKTIVNOST:

Izviđanja s jedne i s druge strane Neretve u dolini Rame i Drežanke i u predjelu Tomislavgrad⁷—Imotski—Posušje.

Tokom cijelog dana intenzivna akcija bombardiranja, gađanja malim bombama i mitraljiranja partizanskih formacija koje vrše pritisak na garnizone Jablanica i Konjic i na one na kraju doline Drežanke.

Izvršeno je snabdijevanje zračnim putem sa lijevkovima i materijalom za radio u garnizonu Jablanica i municijom u garnizonu Konjic.

Temperatura u porastu. Vedro.

Za komandanta
General Amico

8 kopija:

- 1 Ekspelencijski
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 3 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi kr. karabinjera

⁷ Duvno

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG
KORPUSA OD 21. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U HERCEGOVINI¹

Predmet rzb.

TELEGRAM

Dan i otpreme ——————
sat prijema: 22. II 1943
1.30 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 2978
Stiglo 22. veljače 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMIJSKOG KORPUSA

SUPERSLODI — Operativno odjeljenje

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

i MORNARICI DALMACIJE — SPLIT

Br. 2565/op.

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI DANA 21. VELJAČE 1943.

1) SEKTOR »MURGE«:

Stalan pritisak na Konjic.² Sinoć je pao garnizon Rama³ i mala posada Lug (Prozor PL-BZ) koji su ostali odsječeni. Nema vijesti iz Jablanice,⁴ čiji radio se ne javlja od 12 sati.

Sektor istočno od Neretve:

Danas je s ponovljenim rezultatom izvršena akcija V.A.C. jedinica⁵ koje su bile pomognute od naših jedinica i koje su zauzele Ravno (Mostar QH-BL) te su prodrle s one strane mjesta, nakon što su savladale znatan otpor pobunjenika.⁶

Sektor zapadno od Neretve i rudokopa:

Ništa novo. Situacija uvijek nepromijenjena kod pobunjenika u zoni Vrdi (Mostar PH-BL), dolina Drežanke.⁷

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 21/2-1, k. 342.

² Konjic ovog dana blokirale su jedinice Treće NOU divizije.

³ Vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 100, 105, 109, 115, 249 i 257.

⁴ O oslobođenju Jablanice vidi dok. br. 130 i 298.

⁵ Cetnici Draže Mihailovića.

⁶ Odnos se na dijelove Druge proleterske brigade.

⁷ Položaje na sektoru Vrdi držale su jedinice Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 361, 433, 434 i 435.

2) SEKTOR »MESSINA«:

Jutros 21. o. m. u 3.30 sati vršeno je čišćenje Desne (Mostar NH-NK-AD). Ustaški odred u izviđanju zone južno i jugozapadno od Gruđe (KI-BD) sukobivši se sa partizanskim grupicama⁸ zadali su im sigurne gubitke od 14 mrtvih. Zarobljen je jedan partizan koji je zadržan radi preslušavanja. Zaplijenjena je municija. Ustaški gubici: dva ranjena.

3) SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Normalne aktivnosti.

4) ZRAČNA AKTIVNOST:

Letenje je vrlo ometano jakim vjetrom na mahove i niskim oblacima. Izvršena su izviđanja u zonama G. Vakuf—Prozor—Konjic—Jablanica—Ravno i Zimlje (Nevesinje RK-BH). Bombardirana je Drežnica i Vratca (Prozor PL-BN).

Vjetar na mahove.

Za Komandanta
general Amico

Upućen prijepis:

- 1 Eksploziji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 3 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi kr. karabinjera

---

* Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske NOU divizije.

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE« OD 21.
VELJAČE 1943. O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV U DOLINI
NERETVE I NAPADU PARTIZANA NA JABLNICU¹**

RS.

PRISPJELI TELEGRAM

21. veljače 1943-XXI, sati 23.10

OPERATIVNO ODJELJENJE I		
Br. prot.	Datum prijema	
2579	22	2/43
Kateg. A	Vrsta 1	Fasc. 24/3

**OD KOMANDE PJEŠ. DIVIZIJE »MURGE«
KOMANDI ŠESTOG ARMIIJSKOG KORPUSA — Operativno**

Br. 1475/op. Situacija u 19 sati. Naši preostali vojnici iz garnizona Prozor, koji su danas stigli u Siroki Brijeg, izvijestili su da su noću uoči 18. t. m. primjetili na putu Prozor—Rama kretanje ka jugu vrlo jakih partizanskih snaga procijenjenih na oko 5—6000 ljudi sa 4 topa, 3 minobacača i sa mnogim automatskim oružjem. Primjećeno je dalje neprekidno pridolaženje partizanskih snaga iz Rakitna u zonu Drežnice.² Dalmatanska brigada³ iz sastava partizanske divizije koja operira kod Drežnice, poslije napada 16—17, uputila se na sjever dolinom Neretve. Iz prikupljenih vijesti i zapaženih pokreta izgleda vjerojatno da neprijatelj pritisnut poznatim strijelcima vrši prikupljanje grupe Drežnica i Prozor da bi napao Mostar pravcima s obje strane Neretve. Naša situacija: Garnizon Jablanica ne odgovara od 11 sati danas na neprekidne radiotelegrafske pozive; zračnim osmatranjem je utvrđeno da je ta kasarna polurazrušena minobacačima i artiljerijom, a položaj za automatska oružja u blizini kasarne u plamenu. Nikakvog znaka o prisutnosti naših trupa V.A.C. koji operiraju istočno od Neretve, 21. tekućeg uvečer dostigli slijedeće položaje: Počelje (PN-BL) — kota 478 (PN-QH-AL) kota 498 (QH-BN) — kota 623 (QH-AN) kota 826 (QH-AL). Gubici V.A.C. 28 ranjenih; neprijateljski gubici 72 mrtva, neutvrđen broj ranjenih i 50 zarobljeno. Zaplijenjena dva mitraljeza, tri puškomitrailjeza, 22 puške i municija.

Za komandanta general Cherzi. 22002102.

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 22/1, k. 422.

² Na sektoru Drežnice nalazila se Druga proleterska divizija.

³ Druga dalmatinska brigada Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 361.

⁴ Vidi Zbornik VII, tom. IV, knj. 10, dok. br. 130.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 22. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

Predmet:
TELEGRAM

Dan i otpreme 22. II 1943.
sat 20.00 s.
prijema: _____

**VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje**

Br. 3048
Stiglo 23. veljače 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje
KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjeljenje

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE

KOMANDI XIV ARMUJSKOG KORPUSA

KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje i MORNARICI DALMACIJE

Br. 2620/op. protokola

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI 22. VELJAČE

1) AKTIVNOST USTANIKA:

Potpisnik se prisustvo II batalj. III dalmatinske brigade između Posušja i Grude (Mostar KI-BD) i dvaju bataljona IV dalmatinske brigade između Imotskog i Dragljanu (Makarska XR-AR) te opća mobilizacija svih sposobnih ljudi u cijeloj zoni.

2) SEKTOR „MURGE“:

Garnizon u Konjicu je opkoljen,² ali nije pod jakim pritiskom. Grupe V.A.C. u izviđanju došle su u dodir sa partizanskim formacijama koje se zadržavaju u zoni Ljubina planina (Konjic QM-BZ) i Gruda (XQO-B).

Garnizon Jablanica odoljeva daljem pritisku uspješno pomognut od avijacije, koja je neprekidno tokom cijelog dana bombardirala partizanske formacije koje su napadale.³

U rudokopnoj zoni jake grupe partizana u Dobrkovići (Mostar NK-BF), Gostuša (OL-BF), G. Gradac (OL-BF) izgleda da su upućene prema Pologu (PI-BD) i Dobriću (ON-BD).⁴

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 22/2-1, k. 342.

² O napadu na Konjic vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 106, 150 i 173.

³ O oslobođenju Jablanice vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 130 i 298.

* Odnosi se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi raspored jedinica ove divizije u dok. br. 366.

Streljačka četa i eskadron bornih kola garnizona Široki Brijeg suko-bili su se sa formacijom od oko 300 partizana u Dobrkovići (Mostar NK-BF). Partizanski gubici: sigurno, 1 mrtav i velik broj ranjenih, koji nije utvrđen. Naši gubici: 1 mrtav.

3) SEKTOR »MESSINA«:

Raščišćena je zona Desne (Mostar NH-NK-AD), o čemu je izviješteno jučer 21. o. m.

Protivnički gubici: sigurno 9 mrtvih i još drugi za koje se nije moglo utvrditi, jer su pali u močvaru, i 6 ranjenih.

Zapljenjena jedna puška.

U Strimenu (NH-AD) je zapaljena kuća, koja je sjedište partizanske komande.

Mi nismo imali gubitaka.

Ustaške i V.A.C.⁵ snage bataljona Ljubuški vršile su izviđanja u zoni Poljica (Makarska XA-XT-AV-AT).

Ubijen je jedan partizan i zarobljen još jedan koji je strijeljan.

Zapljenjene su tri puške i 1 pištolj.

Zadržano je 17 osoba radi provjeravanja.

Na Pelješcu je izvršeno čišćenje br. Rota (O. Mljet IH-GU).

4) SEKTOR »MARCHE«:

Normalna aktivnost.

5) SEKTOR »KOTOR«:

U toku izviđanja zone Đuraševići (Kotor VO-EZ) nađen je sanduk sa 500 metaka za pušku jugosl. porijekla.

6) ZRAČNA AKTIVNOST:

Tokom cijelog dana intenzivno bombardiranje i gađanje malim bom-bama oko garnizona Jablanica.

Izviđanja u dolini Neretve, dolini Rame i predjela sjeverno od rudo-kopa Široki Brijeg.

Zračno snabdijevanje municijom garnizona Konjic.

Protuavionska paljba pogodila je avion za snabdijevanje bez velike štete.

Temperatura u porastu. Vedro.

Za komandanta
general Negri

⁵ Cetničke

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE NA DAN 23. VELJAČE 1943. GODINE¹

TELEGRAM

Dan i	otpreme: 23. II 43-XXI 21.30 s.
sat	prijema: 24. II 43-XXI 1.50 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3112
Stiglo, 24. veljače 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje
SUPERSLODI — Operativno djeljenje

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDANTU XIV i XVIII ARMJSKOG KORPUSA
i MORNARICI DALMACIJE

Br. 2705/op.

Dato na uvid Načelniku štaba
” ” ” Pomoć. načelnika štaba
Upućen prijepis Obavještajnom odjeljenju
” ” Komandi kr. karabinjera

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI 23. VELJAČE

1) SEKTOR »MURGE»:

— Njemačke jedinice stigle su u Konjic.² Danas 23. veljače poslije podne garnizon je gađan intenzivnom minobacačkom vatrom. Partizanska komanda pozvala je na predaju garnizon za danas u 18 sati. Odgoreno je da će garnizon izdržati do posljednjeg čovjeka.³

Garnizon Jablanica snažno odolijeva.⁴

— U 16.30 sati avion je uočio jako vatreno protudejstvo od strane našeg garnizona, koji je stalno pod jakom minobacačkom vatrom.

— Kolona istočno od Neretve sastavljena od V.A.C. i 111/56. p. p. savladavši jak otpor, stigla je poslije podne danas 23. veljače do kote

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 23/2-1, k. 342.

² Vidi dok. br. 425.

³ O borbama za Konjic vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 150, 173 i 278.

⁴ Jablanica je već bila oslobođena. Vidi dok. br. 361.

383 (Mostar QH-BL), Jasenjani (Konjic PN-BN)- Obodine (QH-BN). Jedinice V.A.C. stigle su na padine Prenj planine (PN-QH-BS-BQ).

— Kolona zapadno od Neretve započela je pokret.

— Protivnički gubici provjereni za posljednja tri dana: 175 mrtvih, 6 mitraljeza i 40 pušaka zaplijenjeno.

— U rudokopnoj zoni nema ništa važno da se zabilježi.

— Navečer 24. veljače bit će završen nadolazak Crnogoraca.⁵

2) SEKTOR »MESSINA«:

— Jučer 22. o. m. oko 19 sati partizani⁶ su napali lijevo krilo hrvatskog rasporeda.⁷ Nakon žestoke borbe Hrvati su se povukli na pozadnji položaj Trstike (Mostar IH-AT), Kordići (KI-AV), Jakšenica (KI-AV), kota 236 (IL-AV), Brdo (KI-LI), Grad (LI-AV). Hrvati su imali 15 mrtvih i 23 ranjena. Protivnički gubici su veliki, ali nisu provjereni.

— Noću uoči 23. o. m. partizanske jedinice izvršile su pokušaj da napadnu na blokadno mjesto sjeverno od naselja Gradac (Mostar IH-AI). Naše protudejstvo natjerala je protivnika u bjekstvo.

— Dana 22. veljače ustaški odredi u izviđanju zone Kočerin (MK-BD) sukobili su se sa jakom grupom partizana.⁸ Protivnički gubici: utvrđeno 20 mrtvih i zadržan je jedan partizan radi preslušavanja. Ustaški gubici: 1 mrtav i 7 ranjenih.

— Na Pelješcu čišćenje Putnikovića (o. Mljet NH-GQ).

3) SEKTOR »MURGE« i »KOTOR«:

Normalna aktivnost.

4) ZRAČNA AKTIVNOST:

Vrlo intenzivna.

— Izviđanja s jedne i s druge strane doline Neretve, u dolini Rame i u rudokopnoj zoni.

— Intenzivno bombardiranje oko Jablanice, gdje su uočeni protivnički položaji.

— Bombardirani su položaji i topovska mjesta partizanske artiljerije koja dejstvuje na Konjic.

— Bombardirani su i gađani malim bombama partizanski položaji istočno od Neretve i sjeverno od Jasenjana.

— U 14 sati 15 njemačkih aviona dolazeći sa sjevera nadlijetalo je Mostar, nakon čega su promijenili pravac, dok se jedan izviđač spustio na aerodrom.

Vedro.

General Negri

⁵ Odnosi se na Zetski leteći četnički odred (tri bataljona) i Nikšićku četničku brigadu. Vidi dok. br. 496.

⁶ O bombardima Devete dalmatinske NOU divizije protiv ustaško-domobranksih snaga na ovom području vidi dok. br. 366.

⁷ Misli se na ustaško-domobranske jedinice

⁸ Na sektoru Kočerina nalazile su se jedinice Treće dalmatinske brigade Devete dalmatinske NOU divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG
KORPUSA OD 24. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U DOLINI NERETVE¹

Predmet bg
TELEGRAM

otpreme: 24. II 43-XXI
Dan i 20.20 s.
sat prijema: 25. II 43-XXI
9.20 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3166
Stiglo 25. veljače 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMIJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje
KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjeljenje

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
i MORNARICI DALMACIJE

Br. 2775/op.

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI DANA 24. VELJAČE

1) SEKTOR »MURGE»:

U kasno poslije podne avijacija nije uočila naročitu aktivnost kod Konjica i u blizini.

Po vijestima koje su stigle preko Jevđevića² partizani su teško poraženi nakon 16 satne borbe od formacija M.V.A.C. i naših snaga garnizona Konjic—G. Bjela (Konjic RH-BU) ostalo je čvrsto u rukama V.A.C.

Partizanski gubici 230 mrtvih. Ogradujemo se od točnih podataka.

Danas 24. veljače u 17 sati avion izviđač uočio je nad Jablanicom naizmeničnu minobacačku i artiljerijsku vatru između garnizona i partizana koji su napadali.³ S jedne i s druge strane Neretve vrše se pretvodna popunjavanja od lokalnog značaja.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 24/2—2, k. 342.

² Dobroslav Jevđević

³ Ovaj podatak nije točan. Napad na Konjic vršile su počev od 22/23. do 27. veljače Peta crnogorska i Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije i Četvrtu proletersku brigadu Druge proleterske divizije, a povremeno i dijelovi Treće sandžačke NOU brigade Prve proleterske divizije. O napadu na Konjic vidi Zbornik VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 150, 173 i 278.

⁴ Jablanica je oslobođena 22. veljače 1943. Vidi dok. br. 361.

2) SEKTOR »MESSINA«:

Jučer 23. o. m. u popodnevnim satima i noću uoči 24. o. m. ustaški odredi na lijevoj strani raspoređa, pod partizanskim pritiskom, povukli su se na Humac k. 468 (Mostar KI-AT), Zelenikovac k. 600 (KI-AT), (LI-AR).

Jedinica V.A.C. povukla se na položaje Vojnići (KI-AR), Šipovača k. 236 (LI-AV).⁵

Jutros su snage od oko 700 partizana napale domobranske položaje između zone Dužice (KI-LI-AX) i Gradina (LI-AV). Nakon početnog povlačenja hrvatski odredi ponovo su zauzeli sve položaje uspostavivši situaciju, a poslije podne progonili su partizane prema zoni Kočerin (MK-BD), Galići (NH-BD).⁶

3) SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Normalna aktivnost.

4) ZRAČNA AKTIVNOST:

Tokom cijelog dana avijacija je neumorno tukla ciljeve oko garnizona Jablanice i one koje joj je obilježio garnizon Konjic.

Izvršeno je bombardiranje i gadanje malim bombama na partizanske položaje između Kupa k. 1254 (Prozor PN-BN) i Gomile k. 869 (PL-BN) na lijevoj obali Neretve.

Gadani su malim bombama i mitraljirani partizanski položaji nasuprot onima koje drže hrvatski odredi u predjelu Ružići (Mostar I-AX).

Izvršena su mnogobrojna oružana izviđanja u rudokopnoj zoni doline Neretve i doline Rama.

Temperatura u porastu.

Vedro.

General Negri

^{5 i 6} Napade su vršile jedinice Devete dalmatinske divizije. Vidi dok. br. 366.

DNEVNI IZVJEŠTAJ TALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 24. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I DOLINI NERETVE¹

Predmet G. e.

TELEGRAM

Primljeno: 26. II 1943. 0.45 sati

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3256
Stiglo 26. veljače 1943/XXI

OD GRUPE BOBBIO

KOMANDI SUPERSLODA — Operativno

KOMANDI XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA

KOMANDI V ARMIJSKOG KORPUSA (posredstvom Italmisije)

i na znanje:

ITALMISIJI U ZAGREBU

Br. 185/A/3 prot.

VIJESTI U 19 SATI DNE 24. VELJAČE 1943/XXI

WEISS: SS DIVIZIJA:

Započela je napredovanje s taktičkom grupom iz zone Medeno polje (Bihać TI-FN) prema jugu i u pravcu Drvara. Izgleda da je neprijatelj ponovo okupirao uzvisine na zapadu i između Kulen-Vakufa i Bihaća. Neprijateljski gubici: 1 partizanski kapetan mrtav, 3 ranjena.

369. DIVIZIJA:

Izviđačka grupa zauzela je Mračaj (Jajce ZP-EU) i odbila neprijatelja sa uzvisina k. 992 (Jajce ZR-EV) i k. 970 (Jajce ZP-ZO), 38 mrtvih neprijatelja. Neprijatelj u jačini 5—6000 ljudi drži k. 1071 (ZN-EQ) i Tovarnicu (ZP-EQ).

III planinska brigada doprla je u Mrkonjićgrad. 969. puk u Dra-gočaj (Jajce ZI-FG).

370. puk: u zoni Ključ—Ramići. Prema obavještenjima od strane stanovništva, oko 2000 partizana se navodno premjestilo iz Mračaja prema jugu.

717. DIVIZIJA:

737. puk nakon što se sakupio u zoni Jajce, otpočeo je premještaj u D. Vakuf (prekid pruge uslijed sabotaže kod Babinog Sela /Travnik IK-GV/ već je popravljen).

349. puk nalazi se u zoni Mrkonjićgrad i jugoistočno. Sjedište Komande divizije u Jajcu.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 4, k. 98.

ZRAČNO ORUŽJE:

Nije bilo upotrijebljeno za operaciju Weiss II/A.

Razno: Prema obavještenju, operativnim jedinicama sadejstvovat će od 25. ov. mj. ujutro i trupe talijanskog XVIII armijskog korpusa.

OPERACIJA »MOSTAR«: Grupa »Vogel«:

Odbila je ponovne neprijateljske napade na bok sa zapada i istoka G. Vakufa.²

Izviđanja potvrđuju vijesti od strane stanovništva o premještanju neprijateljskih snaga iz zone jugozapadno od G. Vakufa prema zoni Podovi (Prozor MH-DE). Neprijateljski položaj na frontu je nepromijenjen. 2 neprijateljske baterije na 6–7 km južno od G. Vakufa onemogućene su akcijom štuka.

GRUPA »ANNACKER«:

Desno krilo odbilo je neprijatelja iz Voznika (Konjic RK-CK) prema zapadu. Napad sa tenkovima u pravcu Konjica bio je zaustavljen južno od Dragočaja (Konjic RM-CF) radi prekida na cestama koje su bile pod žestokom neprijateljskom vatrom. Jedinice raspoređene u Konjicu bile su napadnute artiljerijskom vatrom u sumrak.

Stalni neprijateljski napadi, dijelom sa zaplijenjenim talijanskim tenkovima, bili su odbijeni.

Pojačanja poslata u Konjic nalaze se, u zoni prekida južno od Dragočaja, u teškim borbama sa neprijateljskim jedinicama u jačini jednog bataljona, raspoređenim na uzvisinama s obje strane ceste.

Pretrpljeni gubici: 1 mrtav Nijemac, 2 ranjena, Hrvati: 2 mrtva, 1 ranjen.

Gubici kod Konjica još nepoznati.

Neprijateljski gubici: 72 mrtva, ustanovljeno mnogo tragova krvi, 8 zarobljenih, među kojima i jedna naoružana žena.

Plijen: 1 talijanski tenk povraćen Talijanima, 1 mitraljez.

Major Bobbio

8 kopija.

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Odjeljenju za transmisijske

² Sa linije Vrteljka—s. Zdrimci (jugoistočno od Gornjeg Vakufa) vršile su napad na grupu »Vogl« jedinice Treće krajške brigade Prve proleterske divizije, a južno i zapadno od Gornjeg Vakufa napadale su jedinice Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije i jedinice Sedme i Osmе banjške brigade Sedme NOU divizije. Vidi raspored ovih jedinica u Zborniku VII, tom IV, knj. 10, dok. br. 145 i 155.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMUJSKOG
KORPUSA OD 25. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U HERCEGOVINI¹

Predmet.

PRIJEPIS TELEGRAMA

Dan i otpreme: 25. II 43; 21.05 s.
sat prijema: 26. II 43; 4.00 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3232
Stiglo 26. veljače 1943/XXI

OD KOMANDE VI ARMUJSKOG KORPUSA — Taktička komanda
KOMANDI SUPERSLODE

i na znanje:

KOMANDI DIVIZIJE »MESSINA«, »MARCHE«, »MURGE«, »EMILIA«
KOMANDI AERO-GRUPE MOSTAR (Na ruke)

KOMANDI VI ARMUJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje

Br. 2820/op.

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI DANA 25. VELJAČE 1943-XXI

Prvo

SEKTOR »MURGE«:

U Konjicu nije primijećena naročita aktivnost.

Nikakvih vijesti iz Jablanice. Posada nije odgovorila na ponovljene signalizacije date iz aviona.

Pokreti naših jedinica i akcije lokalnog karaktera na lijevoj obali Neretve naišli su na jako protudejstvo sa protivničke strane.²

Zapadno od Neretve naša kolona³ u pokretu da bi stigla do povoljnih položaja, nije dosada stupila u dodir.

Drugo

SEKTOR »MESSINA«:

Noću uoči 25. veljače partizanske snage napale su centar rasporeda hrvatskih trupa, koji je nakon malog povlačenja izvršio protunapad zauzevši u toku jutra 25. veljače, liniju Gradina—Živine⁴—Stanine (Mostar LI-AV), Nezdravica (KI-AV), Perića Mah (KI-AT).⁵

¹ Kopija originala (tipkanog na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 25/2, k. 342.

² Odnosil se na jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

³ Kolona B. Njen sastav vidi u dok. br. 445.

⁴ Zidine

⁵ Na pomenutoj prostoriji borbe su vodile jedinice Treće dalmatinske brigade Devete NOU divizije. Vidi dok. br. 366.

⁶ Zelenikovac (k. 600).

Lijevo krilo drži položaje Zelenika Vas⁶ (Mostar KI-AT), Humac (KI-AT), kotu 369 (KI-AT).⁷

Ništa nije izmijenjeno na desnom krilu.

Gubici dana 23. i 24. o. m.: protivnički, utvrđeno 54 mrtva, hrvatski, 7 mrtvih, od kojih 7 oficira i 24 ranjena.

SEKTOR »MARCHE«:

Normalna aktivnost.

Treće

SEKTOR »KOTOR«:

U pretraživanju zone Višnjevo (Kotor VQ-EH) zarobljena je jedna sumnjiva osoba i zaplijenjena 1 lovačka puška i telefonski materijal.

Četvrto

ZRAČNA AKTIVNOST:

Vrlo intenzivna. Izviđanja u zoni Konjic i Jablanica. Protuavionsko dejstvo u zoni Konjic pogodilo je naš avion i ranilo našeg izviđača.

Oružano izviđanje u zoni Grude (Mostar KI-BD).

Vedro.

General Negri.

Nj. Eksel. Komandantu

Dato na uvid Nač. štaba

” ” Pom. načelnika štaba

Upućen prijepis Obavještajnom odjeljenju

” ” K. karabinjerima

⁷ Na lijevo krilo ustaško-domobranskih jedinica napade su vršile jedinice Četvrte dalmatinske NOU brigade.

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 26. VELJAČE 1943. O POČETKU IZVOĐENJA OPERA-
CIJA TALIJANSKO-ČETNIČKIH KOLONA PROTIV JEDINICA NOV
U PRAVCU DREŽNICE¹**

**ŠIFRIRANI TELEGRAM
OD TAKTIČKE KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODA**

**VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje**

Br. 3350
Stiglo 27. veljače 1943-XXI

Br. 2841/op.

26. veljače 1943.

Nastavak današnjeg teleograma 2840/op.

Centralni sektor.

Jutros je poduzet pokret dviju kolona s obje strane Neretve sa naročitom težnjom da se zapadna kolona izjednači sa istočnom.²

Sutra ujutro, 27. veljače, poslije pripreme artiljerije i avijacije razviti će se uporedna akcija velikog zahvata, da bi se u prvoj fazi eliminirale partizanske formacije u zoni Drežnica.³

Komandant operacije General Gherzi iz divizije »Murge«.

Kolona istočno od Neretve, sastavljena od 2500 protivkomunističkih dobrovoljaca⁴ i III/56 sa minobacačima i artiljerijom, nastupat će pod komandom potpukovnika Console iz Glavne komande V.A.C., duž puta Jasenjani—Gornje Selo—Gomila—Popratine, sa ciljem da se tuku partizani i da se zamašnim pokretom natjeraju sa visine na Neretvu.⁵

Kolona zapadno od Neretve, sastavljena od 1500 Crnogoraca⁶ od V.A.C., od II/55. od jednog bataljona crnih košulja⁷ i artiljerije, pod komandom pukovnika Scottia, nastupat će putem Sirge—Vrdi, imajući za cilj da tuče partizane zapažene u zoni Vrdi i da ih spriječi da pobegnu na sjever i dolinom Drežanke.⁸

Sutra, 27. veljače, pokret ovih dviju kolona će se po svoj prilici spojiti u jednu završnu akciju između Drežnice i Neretve.⁹

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 7/3, k. 99.

² Odnosi se na kolone A i B. Njihov sastav i pravac nastupanja vidi u ovom dokumentu.

³ Na sektoru Drežnice nalazile su se jedinice Druge proleterske i Druge dalmatinske NOU brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 445 i 447.

⁴ ⁵ Odnosi se na četnike iz Crne Gore: Zetski leteći odred; Nikšićka brigada; jedinice Limsko-sandžačkih četničkih odreda pod komandom Pavla Đurišića; Kolašinska, Andrijevička, Beranska i Bjelopoljska četnička brigada pod komandom majora Andrije Veskovića i jedinice pod komandom pukovnika Baje Stanišića. Detaljnije o rasporedu i dejstvu ovih jedinica vidi dok. br. 496.

⁶ Ova istočna kolona naziva se u talijanskim dokumentima i »Kolona A«.

⁷ 49. bataljon crnih košulja.

⁸ Ova zapadna kolona naziva se i »Kolona B«.

⁹ Iza ove rečenice general Robotti, stavljajući svoj paraf, dopisao je 27. veljače rukom, slijedeće: »Izgleda da se nije spojio zbog jakog otpora na koji je našao. Na svaki način... Daljih nekoliko riječi napisano je nečitko, te nisu prevedene.

Naređenja za operacije druge faze bit će utvrđena u odnosu na rezultate gore pomenuhit akcija.

Uglavnom treba predvidjeti daljnji pokret ka sjeveru u pravcu Jablanice, koji treba da izvrši kolona istočno od Neretve, u sadejstvu sa nacionalnim savezničkim i formacijama V.A.C. iz Konjica, dok bi trupe zapadno od Neretve, s obzirom i na karakter terena između Drežnice i Jablanice i zapadno od rijeke, ostale privremeno kao prepreka doline Drežanke da bi se izbjeglo ofenzivno vraćanje sa zapada.

Ako partizani budu težili da pobegnu ka istoku, preko planinske zone, formacije V.A.C. će biti povućene iz Konjic—Bijela iz glavnine koja operira s lijeve strane Neretve.

27. veljače 1943-XXI

27. II M.¹⁰

dešifrirao: por. *Biassi — Sardos Albertini*

List 3 od br. 2841 op. od 26/2/43
od Taktičke kom. VI korpusa

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3350

Primljeno 27. veljače 1943.

Ako partizani budu težili da pobegnu ka istoku, preko planinske zone, formacije V.A.C. će biti povućene iz Konjic—Bijela i iz glavnine koja operira s lijeve strane Neretve da bi preprečila ono malo prohodnih pristupa.

Za zaštitu lijevog boka Mostara i kolone koja operira zapadno od Neretve raspoređen je jedan bataljon na prevoju Zavnika¹¹ (PL-AX) i jedan bataljon na padinu Poredno brdo (Mostar PJ—BF).

Osim toga, obrazovao sam jednu pokretnu grupu sastavljenu od pješadijskog bataljona i jednog bataljona Crnogoraca, sa kojom ću interverirati gdje to bude potrebno na sektoru Sutura između »Murge« i divizije »Messina« ili protiv ugrožavanja lijevog boka Mostara.¹²

Južni sektor

Hrvatske formacije su dobro zadržale a zatim odbile pritisak partizana između Dužica (AX-NH) i Dragićina (MH-AX).¹³

Druge formacije manjeg značaja istakle se u Kaprine¹⁴ (KI-AX), Lučine (KI-OV).

¹⁰ Datum i svoj paraf (M) dopisao je rukom general Robotti.

¹¹ Zavnica

¹² Na ovaj tekst general Mario Robotti dopisao je olovkom slijedeću primjedbu: »U redu. Ali je se mnogo plasim ovog partizanskog ugrožavanja, jer imam dojam da će ustanici, videći naš jak otpor i naš protivnapad u dolini Neretve kao i bliski dolazak Nijemaca i Hrvata od Prozora i Konjica, pokušati ovaj udar na lijevi bok mostarskog rasporeda, dajući pojačanje bandama koje se već bore protiv divizije »Messina«. Izvjestite odmah Negria prikazujući mu težinu ove opasnosti i potrebu da je odbije po svaku cijenu. Neka mi dostavi izvod odluka koje donose 28. II. M.«.

Na ovu Robottijuve primjedbu data je crvenom olovkom, sa nečitklom potpisom, slijedeća opaska: »Dat je bolji pregled situacije (telegram sa novostima od 28. veljače u 8 sati). Nije više načinjen izvještaj o kome se govori u aktu od Ekselencije. 28. II 1943-XXI.«.

¹³ Napade su vršili dijelovi Devete dalmatinske NOU divizije.

¹⁴ Na karti 1:100.000 ovo mjesto ne postoji.

Uopće imam dojam da na ovom sektoru partizani teže da izvrše ograničene napade sa ciljem da zaposle lokalne obrane, a ne idu za uspjesima u dubinu.

Kod divizije »Messina« u toku je dopuna pokretne grupe u zoni Čapljina—Tasovčići.

Da bi se postigla potrebna jačina te grupe u toku je preuređenje defenzivne grupacije koja predviđa ekonomičniji raspored i dosljedno tome oduzimanje nekih odjeljenja.

General Negri

27. veljače 1943/XXI

dešifrirao: major *Manfreda* — kap. *Paladino* — poručnik *Biassi*
— poručnik *Sardos Albertini*

BROJ 445

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 27. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE I O PRETRPLJENIM GUBICIMA U BORBAMA ZA KONJIC¹

Predmet
TELEGRAM

Dan i   otpreme: 28. II 43. — 4.45 s.
sat   prijema: 27. II 43. — 21.20 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3358
Stiglo 28. veljače 1943/XXI

OD TAKTIČKE KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODA — Operativno odjeljenje

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA
i MORNARICI DALMACIJE

Br. 2870/ op. protokola

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI 27. VELJAČE

SEKTOR »MURGE«:

1) Situacija garnizona Konjic znatno se poboljšala također uslijed akcije kolona V.A.C.² koje dejstvuju zapadno od Konjica duž lijeve obale

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 27/2-1, k. 342.

² Četnika

Neretve, i koje su nakon teške borbe uspjele da odbace partizane i da zauzmu uvečer, 26. veljače Orahovici (Konjic QO-CD-BZ) i Čelebić (QM-CD).³

Danas poslije podne, 27. veljače, te su kolone mitraljirane greškom njemačkih aviona. Garnizon Konjic imao je ukupno sljedeće gubitke zajedno s onima saopćenim jučer: naši: 1 oficir i 8 vojnika mrtvi, jedan oficir i 35 vojnika ranjeni i sedam vojnika nestalo. Gubici saveznika: 44 mrtva i 143 ranjena. Nepoznati su gubici V.A.C. Veliki, ali neutvrđeni, partizanski.

2) U sektoru **Drežnica** kolona istočno od Neretve⁴ naišla je na jak otpor partizana raspoređenih na padinama i zapadno od uvale Bijela—Stanovi (Prozor PN-QN-BQ-BN).⁵

Poslije podne dostignuti su slijedeći položaji: Borovac (QH-BQ), Grabovčići (QH-BN) sjeverno od Jasenjana (PN-BN). Nastavlja se pokret ometan protivničkom vatrom. U toku je manevar da se opkoli s gornje strane protivnički raspored.

Kolona zapadno od Neretve,⁶ nakon žestokih borbi⁷ koje su prouzrokovale velike gubitke crnogorskim formacijama,⁸ dostigla je ove položaje: Pod Kabulijom⁹ (Mostar ON-PI-BH), kota 1055 (PI-BH), Pećine (PL-BL), Sedlo (PN-BH), Brlog (QH-BH).

Druga je akcija još u toku i povoljno se razvija u popodnevним satima.

3) U rudokopnom sektoru ponovio se pritisak koji je zasad vršen na hrvatske formacije zapadno od Dužice (Mostar NH-AX).¹⁰

SEKTOR »MESSINA«:

Dana 26. veljače u noći uoči 27. sukobi patrola na frontu hrvatskog rasporeda.

Otok Korčula. 25. veljače naša jedinica zarobila je u Žrnovu (Korčula XI-GN) 2 naoružana partizana koji su potom strijeljani i zaplijenila je tri puške i razni materijal, među kojim predmete koji su prije padali semaforskoj stanici (vidi izvještaj 7. siječnja prošl. mjes.).

SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Normalna aktivnost.

ZRAČNA AKTIVNOST:

Vrlo intenzivna u toku dana. Ponovljene su akcije bombardiranja, obasipanja malim bombama i mitraljiranja kao pomoć našim dejstvujućim kolonama istočno i zapadno od Neretve.

Oružano izviđanje u dolini Drežanke i u zoni Konjic, gdje su zapužene mnoge kuće u plamenu i primijećena kolona V.A.C. u maršu prema zapadu.

³ Borbe su vođene sa jedinicama Treće NOU divizije.

⁴ Vidi sastav ove kolone (A) u dok. br. 444.

⁵ Odnos se na jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

⁶ Sastav kolone zapadno od Neretve (kolona B) vidi u dok. br. 444.

⁷ Kolonu B napadale su jedinice Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije.

⁸ Cetnicima

⁹ Kabulja

¹⁰ Napade su vršile jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

Protuavionsko dejstvo pogodilo je naš avion ubivši potporučnika izviđača Arriga Arsegnu.

Vedro.

General Negri

7 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi kr. karabinjera

BROJ 446

DNEVNI IZVJEŠTAJ TALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 28. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM

Dan i Predano: 2. III 1943. u 01,00 s. XXI
sat Primljeno: 2. III 1943. u 04,45 s. XXI

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3487
Stiglo 2. III 1943/XXI

OD GRUPE BOBBIO
KOMANDI SUPERSLODA — Operativno
KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA
i na znanje:
TALIJANSKOJ MISIJI U ZAGREBU
Broj prot. 213/A/3

NOVOSTI U 21.00 SAT 28. VELJAČE 1943-XXI

SS-DIVIZIJA:

Zapadna grupa nastavlja napredovanje u pravcu juga i jugoistoka, dočim se neprijatelj povlači. Mostobran kod Drvara bio je pojačan.

Istočna grupa stigla je na liniju: Topla Kosa (Drvar UM-EZ) — Lipoglav k. 973 (Drvar QO-FG), k. 1245 (Drvar UR-FG) svladavši neprijateljski otpor.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 4, k. 98.

Druga kolona je doprla do Kosice k. 1251 (Drvar VM-EQ).

Prema obavještenjima od strane stanovništva 2000 partizana prebačilo se cestom Ribnik—Glamoč.

369. DIVIZIJA:

Desno krilo je očistilo zonu u pravcu Ravan (Drvar VO-EK) — Palalići (Drvar VS-EH) spojivši se sa centrom i lijevim krilom na rubu šume u cilju da iza toga prođu u pravcu juga. Neprijatelj se povlači na čitavom frontu, dajući stalan otpor. Naneseni gubici: 29 mrtvih, 50 ranjenih.

717. DIVIZIJA:

Desno krilo sa II bataljonom 737. puka je u 20.00 sati doprlo do linije Karaulica (Prozor NK-CS) — Grudica (Prozor NK-CS). Kod Grudice se nastavljaju borbe. Grupa »Vogel«: zauzela je i zadržala: k. 1044 (Prozor NM-CU), Mračaj (Prozor NM-CU), k. 957 (Prozor NM-CU), k. 1052 (Prozor OI-CS), k. 1072 (Prozor OL-CS).²

Neprijatelj se sa neodređenim snagama uvukao bočno na k. 1044 (Prozor NK-NM-CU) u pravcu sjevera doprijevši sa nekim formacijama u Uzričje (Prozor NM-CU). Pripremljeni su odredi da unište infiltraciju.

Pretpljeni gubici: 1 mrtav, 24 ranjena. Nanjeti: 80 prebrojenih mrtvih, 1 zarobljenik, mnogobrojni ranjeni, zaplijenjen 1 p. mitraljez, 4 puške i municija.

718. DIVIZIJA:

Kolona koja je napredovala zapadno od ceste, svladavši žilav otpor, doprla je do linije Vozić³ — (Konjic RK-CK) Biroka Hose⁴ (Konjic RK-CK) — sjeverna granica Podorašca (Konjic RK-CF-CD).⁵

Kolona koja je napredovala istočno od ceste odbila je neprijatelja u kratkim borbama prema zapadu i stigla u Konjic.⁶

Uništeni prolaz blizu Podorašca provizorno je popravljen.

Pretpljeni gubici: 1 mrtav, 3 ranjena, 7 mrtvih neprijatelja.

Zaplijenjeno: 1 p. t. top, 2 p. mitraljeza, 5 pušaka.

Major Bobbio

Prijepis: Ekspediciji

Dato na uvid: načelniku štaba

” ” ” pomoćniku načelnika štaba

Poslat prijepis: Operativnom odjeljenju

— ” — Obavještajnom odjeljenju

— ” — Kr. karabinjerima

² Na pravcima nastupanja 717. divizije i Grupe »Vogl« držale su položaje jedinice Sedme NOU divizije, Treća krajiska i Prva dalmatinska brigada.

³ Voznik

⁴ Biokova kosa

⁵ Ova kolona vodila je borbe sa jedinicama Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

⁶ Odnosi se na dijelove Treće sandžačke brigade Prve proleterske divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIIJSKOG
KORPUSA OD 28. VELJAČE 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U DOLINI NERETVE¹

Predmet rzb
TELEGRAM

Dan i otpreme: .....
sat prijema: 1. III 43. u 3.30 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3418
Stiglo 1. ožujka 1943-XXI

OD TAKTIČKE KOMANDE VI ARMIIJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODA

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARMIIJSKOG KORPUSA
i MORNARICI DALMACIJE
Br. 2915/op.

IZVJEŠTAJ U 18.00 SATI 28. VELJAČE

SEKTOR »MURGE«:

1) Kolone V.A.C.² o kojima je javljeno jučerašnjim izvještajem da su kod Grahovice³ (Konjic QO-CD-BZ) i kod Čelebića (QM-CD), nastavile su pokret prema zapadu u pravcu Ostrošca (QK-CD). Druga kolona V.A.C. zauzvši Gradinu (RH-BZ) uputila je jedinice prema sjeveru deblokiravši cestu od Podorašca (RK-CF-CD).

2) Sektor Drežnica. Kolona koja dejstvuje istočno od Neretve svladala je znatan otpor, kasno poslije podne zauzela je desnim krilom Kl. Polje (Prozor PN-BQ) isturivši dijelove prema jugu.⁴

Gubici se imaju provjeriti.

Kolona zapadno od Neretve.⁵ Protunapad partizana jačim snagama prisilio je Crnogorce⁶ da se povuku sa položaja zauzetih jučer, 27. o. m. (vidi jučerašnji bilten), koje su kasnije bile ponovo zauzete od Cr. koš. nakon teže borbe.⁷

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 28/2-1, k. 342.

² Četnici

³ Orahovica

⁴ Sastav ove talijansko-četničke kolone vidi u dok. br. 444.

⁵ Sastav i jačinu kolone B vidi u dok. br. 444.

⁶ Četnike iz Crne Gore

⁷ ¹ Borbe sa talijansko-četničkom kolonom B vodila je Druga dalmatinska brigada Druge proleterske divizije.

Danas poslije podne crnogorska kolona napredovala je od Sedla (Mostar PN-BH) prema sjeveru, stalno ometana jakim protivničkim proutjevstvom.⁸ Naši gubici 3 ranjena, crnogorski 40 mrtvih, V.A.C. 3 mrtva. Veliki su gubici partizana, ali neutvrđeni.

U vojnoj bolnici Zemun kod Beograda sklonjena su 2 oficira i 70 što podoficira što vojnika, koji su ranjeni, a pripadaju diviziji »Murge«. To su vojnici garnizona Bradina, i manjih željezničkih posada koji su evakuirani brigom njemačkih odreda kolone »Annacker«.

SEKTOR »MESSINA«:

Nakon borbi posljednjih dana raspored hrvatskih trupa je slijedeći: od jugozapada ka sjeveroistoku Gomila (Mostar KI-AR), Dole (IH-KI) do k. 598, Perića mah (KI-AT), Bjeli br. — Nezdravica (KI-AV), Stanine—Zidine—Gradica (LI-AV) i zatim ide starom linijom.⁹

SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Normalna aktivnost.

Zračna aktivnost vrlo intenzivna cijelog dana. Ponovljena bombardiranja kao pomoć dejstvujućim kolonama istočno i zapadno od Neretve.

Mnogobrojna oružana izviđanja u zonama sjeverno od pravca pomenutih kolona i u rudokopnoj zoni, gdje je zapaženo jako protuavionsko dejstvo.

Vedro.

General Negri

8 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obaveštajnom odjeljenju
- 1 Komandi kr. karabinjera
- 1 Odjeljenju transmisijske

---

* Vidi približni sastav i jačinu ustaško-domobranksih snaga na ovom sektoru u dok. br. 423.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG
KORPUSA OD 1. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV
U HERCEGOVINI¹

TELEGRAM

Dan i otpreme: _____
sat prijema: 2. ožujka 1943.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3482
Stiglo 2. ožujka 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELJENJE

i na znanje:
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
i MORNARICI DALMACIJE

Br. 2950/Op.

Operativno odjeljenje
poslano prepis Obavješt. odjelj.
Kr. karabinjerima
2. ožujka 1943-XXI

IZVJEŠTAJ OD DANA 1. OŽUJKA U 18 SATI
SEKTOR »MURGE«:

Operacije protiv velikog broja partizana porazmještenih s obje strane Neretve, prema ulazu u dolinu Drežnice, započete 23. veljače, nalaze se pri završetku nakon naizmjeničnih zgoda i nezgoda, koje su jako angažirale naše trupe i formacije hercegovačkih i crnogorskih dobrovoljaca. Kolona² koja operira istočno od Neretve, nakon što je izvela sjajan manevr zaokružavanja duž besputne strane istočno od puta Bijela—Stanovi (Prozor PH-QH-BQ-BN), danas se prvo utvrdila na Klb Polju (PN-BQ), i Stajama (PN-BS) da bi zatim napala na bok partizanskog postrojenja u predjelu Jasenski Gvozd (PN-BQ).³ U kasnim popodnevnim satima naše formacije su zauzele D. Grabovicu (PL-BQ) i Gornje Selo (PL-BN) i zatvorile u dolini Neretve veliki broj partizana, koji su na povlačenju zapalili sela i osamljene kućice u onom predjelu. U toku je čišćenje protivničkih snaga, koje su zatvorene na uzanom prostoru. Zapadno od Neretve nacionalna odjeljenja i dobrovoljače formacije, pretežno crno-

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 1/3-1, k. 342.

² Odnosi se na kolonu A, sastavljenu od 2500 četnika i Treći bataljon 56. talijanskog puka.

³ Na Jasenskom gvozdu bili su dijelovi Druge dalmatinske NOU brigade Druge proleterske divizije.

gorske,⁴ borili su se tri dana bez prestanka protiv znatnih partizanskih snaga snabdjevenih topovima i mnogobrojnim automatskim oružjem, koje su suprotstavile žestok otpor i često prelazile u protivnapade, i prisilile crnogorske formacije da se povuku na svoje polazne baze.⁵

Jutros su s obnovljrenom snagom nastavljene ofenzivne akcije. Jedinice i gore spomenute formacije u naletu su prešle položaje: kota 1055 (Mostar PI-BH) i Jastrebinka (PL-PN-EH) skršivši otpore partizana, koje još i sada progone prema dolini Drežanke.

Zrakoplovstvo je neumornim i efikasnim i trajnim akcijama doprinijelo da dođe do sloma protivnika s obje strane Neretve. Nisu još pozнати наши i protivnički gubici.

U gornjoj dolini Neretve formacije antikomunističkih dobrovoljaca zauzele su Ostrožac (Konjic QK-CD), a zatim Čarski vrh (Prozor CD), zatvorivši prilaze sa sjevera i istoka u dolinu Neretve i zadavši protivniku teške gubitke, koji se cijene, po prilici, na 500 mrtvih. Povoljne operacije koje se završavaju u dolini Neretve i najavljeni dolazak formacije Baćovića⁶ u pravcu Imotskog dozvoljavaju da se sa vedrinom posmatra situacija Armijskog korpusa.

SEKTOR »MESSINA«:

U toku dana 28. veljače, lak pritisak ustanika na centar hrvatskog rasporeda prema Cerovu Dolcu (Mostar MH-AV) zadržan.⁷

Jučer, 28. veljače, u popodnevnim satima, ustaške jedinice su zauzele kotu 736 (Jurina gl. CI-IH-AT).

Protivnički gubici pretrpljeni 28. veljače uslijed zračnih akcija bili bi otprilike 100 mrtvih. Službeni hrvatski gubici u toku 1. ožujka: 5 mrtvih i 3 ranjena.

Na Pelješcu zapažena je pojava partizanske grupe od, otprilike, 150 naoružanih u zoni G. Vrzugica⁸ (Korčula XT-GZ). Čišćenje je u toku.

SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Obična djelatnost.

ZRAKOPLOVNA DJELATNOST

Veoma intenzivna. U toku čitavog dana zrakoplovstvo je, bombardiranjem, obasipanjem malim bombama i mitraljiranjem, neumorno pomagalo akciju kolona koje operiraju istočno i zapadno od Neretve. Vedro. U nula 2. o. m. predajem komandu Armijskog korpusa Ekselenciji generalu Piazzoniju.

General Negri

⁴ Zapadno od Neretve dejstvovala je talijansko-četnička kolona B. Vidi dok. br. 444.

⁵ Sa talijansko-četničkim kolonama koje su nastupale od pravca Mostara vodile su borbe jedinice Druge proleterske i Druge dalmatinske NOU brigade.

⁶ Major Petar Baćović, komandant četnika u Hercegovini, krenuo je 1. ožujka 1943. godine iz Knina, gdje se nalazio od sredine prosinca 1942. godine, za Split a odatle prema Imotskom. Opširnije o tome vidi dok. br. 12, napomenu 4, dok. br. 315 i 319.

⁷ Pritisak su vršili dijelovi Devete dalmatinske NOU divizije.

⁸ Gornja Vrućica

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 2. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV
U DOLINI NERETVE¹

Predmet: wt
TELEGRAM

Dan i   otpreme: 2/3/43   20.50
sat   prijema: 3/3/43   2.15

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3542

Stiglo 3. ožujka 1943-XXI

OD TAKTIČKE KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE

i na znanje:

KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA — OPERATIVNO ODJELJENJE
— DUBROVNIK

KOMANDI PJEŠADIJSKE DIVIZIJE »MESSINA« — »MARCHE« —
»MURGE« — »EMILIA«

KOMANDI ZRAKOPLOVSTVA GRUPACIJE MOSTAR

Br. 2986/op.

IZVJEŠTAJ OD DANA 2. OŽUJKA U 18 SATI
AKTIVNOST USTANIKA:

Glavnina partizanskih formacija, koje su potučene u dolini Neretve, pobjegao je i ponovo prešao dolinu Drežanke.²

Grupe ustanika zapažene su u zoni Rakitno (Mostar MH-BL).

Zrakoplovstvo je ustanovilo intenzivan pokret naoružanih ljudi, snabdjevenih kolima i teglećom stokom, u zoni Imotski, Posušje i Grude (KI-BD).³

SEKTOR »MURGE«:

Antikomunističke dobrovoljačke formacije iz Čarskog vrha (Prozor PL-CD) stigle su i zauzele Jablanicu.

Kolona A⁴ istočno od Neretve, nakon što je zauzela Grabovicu (Prozor PI-BS), nastavlja sa jednim dijelom svojih snaga prema sjeveru da bi se spojila sa antikomunističkim dobrovoljcima iz Jablanice.

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 2/3-1, k. 342.

² U ovo vrijeme u dolini Drežanke nalazile su se samo jedinice Druge dalmatinske NOU brigade Druge proleterske divizije.

³ Na sektoru Imotski, Posušje i Grude nalazile su se jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

⁴ Sastav kolone A vidi u dok. br. 444.

Kolona B⁵ zauzela je stanicu i naselje Drežnicu, te proširila svoj nadzor do Perutca (OL-BN), koji je danas poslije podne zauzela nakon što je uklonila ostatke protivničkih otpora.

Poduzimaju se mjere za zatvaranje doline Drežanke i doline Neretve sa glavnim dijelom kolone A.

Kolona B bit će — čim bude moguće — odvojena da bi se stavila pod komandu divizije »Messina« u zoni Široki Brijeg.⁶

Dosad utvrđeni gubici 1. i 2. ožujka:

Kolona »A« antikomunističkih dobrovoljačkih odreda 65 što mrtvih što ranjenih, jedan mitraljez i 3 puškomitrailjeza.

Još nije javljeno o gubicima kolone »B«.

U Konjicu poginuli oficir, o kome je javljeno u izvještaju od 26/II, jeste potporučnik Nardone Angelo.

Danas po podne, 2. ožujka, stiglo je u zonu Mostar 1500 Hercegovaca⁷ iz D. Glavatičeva (Konjic SX-BN), koji će biti upućeni u mjesto Pasičinu (LI-AL), pod komandu divizije »Messina«.

SEKTOR »MESSINA«:

Jučer popodne, 1. ožujka, pojačani protivnički pritisak⁸ potpuno zadržan prema koti 369 Mostar (KI-AT), na lijevom krilu hrvatskog rasporeda.

U toku su akcije za zauzimanje položaja: kota 604⁹ M. Kruševica i kota 831 Trstike (IH-AT).

SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Obična djelatnost.

ZRAKOPLOVNA DJELATNOST

Intenzivna mada je bila ometana, naročito ujutro, nepovoljnim atmosferskim prilikama.

Izvršena su oružana izviđanja u dolini Neretve, u dolini Drežanke, u zoni rudnika i u zoni Posušje—Imotski.

Bombardiranja na Pocrta (Mostar LI-BD) Greda (IH-AT) u zoni Ružići (LI-AX) i u gornjem kraju doline Drežanke.

Vedro i jaki udari vjetra na mahove.

General Piazzoni

7 prijepisa:

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 2 za Operativno odjeljenje
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 1 za Komandu kr. karabinjera

⁵ Sastav kolone B vidi u dok. br. 444.

⁶ Vidi dok. br. 450 i 456.

⁷ Odnosi se na četnike iz Hercegovine.

⁸ Napade su vršile jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

⁹ Na karti 1:100.000 ne postoji k. 604, već 804.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 3. OŽUJKA 1943. O PRIPREMAMA ZA IZVOĐENJE
OPERACIJA PROTIV JEDINICA DEVETE DALMATINSKE NOU
DIVIZIJE¹

Predmet:
ŠIFRIRANI TELEGRAM

Dan i otpreme: _____
sat prijema: 3. ožujka 1943-XXI

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3640
Stiglo 4. III 1943. XXI

OD TAKTIČKE KOMANDE ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI
Br. 3216/op.

1) — Pošto je riješena situacija na sektoru Drežnice, vrši se novo pregrupisavanje snaga, radi izvođenja operacije na sektoru divizije »Messina« u cilju uništenja dalmatinskih brigada² koje vrše pritisak na front iste divizije, pomoću obuhvatnog manevra od Širokog Brijega i Pasičine (LI-AL). Za zatvaranje izlaza iz doline Drežanke ostaje III/56. puk sa formacijama V.A.C.³ iz kolone »A«, koja je potisnula jedinice prema sjeveru u pravcu Jablanice.

2) — U operacijama divizije »Messina« sudjelovat će slijedeće jedinice: od Širokog Brijega kolona Scotti — ranija kolona »B«, koja je operirala zapadno od Neretve, sastavljena od I i II/55. pješadijskog, 49. bataljona crnih košulja, brdska baterija 75/13 i baterija od 105/15, sa još oko 2000 Crnogoraca; iz zone Pasičina oko 1500 V.A.C. koji su 2. ožujka stigli u Mostar iz Glavatičeva.

Pokreti u cilju prikupljanja trupa i formacija M.V.A.C. moći će biti završeni do 5. ožujka.

3) — Generalu Spicacciju, komandantu divizije »Messina«, povjerio sam komandu nad operacijama koje će vjerojatno otpočeti 6. ožujka.

General Piazzoni

4. ožujka 1943-XXI

Dešifrirao: poruč. *Biasi* — poruč. *Sardos* — poruč. *Sirca*

Dato na pregled Načelniku štaba

Dato na pregled Pomoćniku načelnika štaba

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 24/2, k. 101.

² Misli se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Cetničkim

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 3. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM

Dan i otpreme: _____
sat prijema: 4. III 1943 u 5 sati

**VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje**

Br. 3612
Stiglo, 4. ožujka 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA — Taktičko odjeljenje ZA KOMANDU SUPERSLODE — Operativno odjeljenje

i na znanje;

**GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIE**

Br. 3218/Op.

IZVJEŠTAJ OD 3. OŽUJKA U 18 SATI

SEKTOR »MURGE«:

Garnizon u Konjicu izvještava da je njemačka kolona neodređene jačine otpupovala danas 3. ožujka, za Mostar.²

Antikomunističke formacije koje operiraju na sjeveru nakon teške borbe zauzele su Ramu (Prozor PL-CF) i završile zauzeće Jablanice, gdje je bilo oslobođeno 100 talijanskih ranjenih vojnika.

Kolona M.V.A.C.³ baćena jučer, 2. ožujka, u pravcu sjevera, na lijevu obalu Neretve, u cilju gonjenja ustaničkih grupa, izgubila je dodir sa komorama zbog prekida mosta Karaula (PL-BU).

U toku je postrojenje snaga i zatvaranje doline Drežanke i prikupljanje jedinica i formacija kolone (B), koje su određene za diviziju »Messina«.⁴

Ukupni gubici od 23. veljače do danas, 3. ožujka: Talijana: jedan mrtav i 12 ranjenih;

M.V.A.C.: 153 mrtva i 60 ranjenih;

Crnogoraca:⁵ 43 mrtva i 30 ranjenih.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 3/3, k. 342.

u pravcu Mostara, ali su kod Pokojsića (na 6 km sjeverozapadno od Konjica) našli se na snažan otpor jedinica Pete crnogorske NOU brigade. Ova divizija uspjela je da u toku 7. ožujka dostigne na liniju Barmiš, Kralupi, Mravinjak (6 km sjeverozapadno od Konjica). Vidi dok. br. 427.

³ Odnosi se na kolonu A. Njen sastav vidi u dok. br. 444.

⁴ Vidi dok. br. 450 i 456.

⁶ Crnogorski četnici. Vidi dok. br. 496.

Gubici milicije utvrđeni na bojnom polju: 643 mrtva, od kojih je preko 500 nanijela kolona Đurišćevih četnika o kojima je javljeno u biltenu od prvog marta.

Zaplijenjeno 10 puškomitraljeza i 40 pušaka.

SEKTOR »MESSINA«:

Jučer po podne, 2. ožujka, ustaške jedinice su zauzele kotu 804 M. Kruševica i kotu 831 Trstike (Mostar IH-QT).

Na poluotoku Pelješac u toku je čišćenje zone G. Vrućica (Korčula XT-OZ).

Sukob u zoni Privalj (NH-BD). Jedna formacija od tri bombardera iznenadno je napala skupinu od po prilici 200 partizana na položaju Glavica (MK-BD), na koje je sasula čitav teret bombi i zatim ih mitraljirala nanijevši im teške gubitke.⁶

SEKTOR »MARCHE« i »KOTOR«:

Obična djelatnost.

ZRAKOPLOVNA AKTIVNOST:

Intenzivna i neprekidna tokom čitavog dana.

Oružana izviđanja u dolini Neretve, dolini Drežanke, dolini Rame, u zonama Prozor, Tomislavgrad,⁷ rudnici Zagvozd.

Izvršena su mnogobrojna bombardiranja, obasipanja malim bombama i mitraljiranja.

Tri snabdijevanja zračnim putom u Jablanici i jedno u Konjicu.

Nebo je vedro.

General Piazzoni 18000303

8 kopija:

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 2 za Operativno odjeljenje
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 1 za Odjeljenje telegrafskog saobraćaja
- 1 za Komandu kr. karabinjera

⁶ Položaje na Privalju i Glavici držale su vjerojatno jedinice Treće dalmatinske igade Devete NOU divizije.
⁷ Duvno

DNEVNI IZVJEŠTAJ TALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMACKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 3. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI, KOD GORNJEG VAKUFA I PROZORA I U DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM

Dan i prijema: 5. III 1943.
sat otpreme: 4. III 1943. u 22.20 sati

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3688
Stiglo 5. ožujka 1943-XXI

OD GRUPE BOBBIO
SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELENJE
KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA
i na znanje:
TALIJANSKOJ MISIJI U ZAGREBU

Br. 243/A/3.

VIJESTI U 21 SAT DNE 3. OŽUJKA 1943.

SS DIVIZIJA: Zapadna grupa, odbijajući jake neprijateljske formacije u pravcu Livna, doprla je u 16 sati u Bos. Grahovo (Drvar TP-AP) i u 20 sati sa glavninom na liniju: Bos. Grahovo—V. Tičev (Drvar UM-DV) i uzvisine Knin i Kuk (Drvar UO-DX). Istočna grupa doprla je u zonu M. Kik (Drvar US-DV), V. Kik (Drvar US-DV), Rore (Drvar VH-VK-DV) odbivši Četvrtu komunističku brigadu prema Šator planini (Drvar US-VH-DT-DR) nakon teških borbi.

369. DIVIZIJA: Izviđačka grupa okupirala je Livno, ne naišavši na neprijateljski otpor.

Prema obavještenjima od strane stanovništva, neprijatelj se navodno premjestio u zonu Tomislavgrad² (Livno XP-CF) sa 2000 ljudi,³ moral vrlo poljuljan.

Roem⁴ Sedma komunistička brigada navodno se povlači na Kupres (Livno XR-XT-DE). Roem Deveta brigada u zoni Babići (Jajce XP-DT) — Vagan (Jajce XN-DR).

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 5, k. 98.

² Duvno

³ Vjerojatno se odnosi na izbjeglice i ranjenike koji su se povlačili u pravcu Prozora.

⁴ Redakcija nije uspjela da objasni značenje ove riječi.

Glavnina divizije doprla je desnim krilom u Glamoč (Jajce VU-DL), a centrom i lijevim krilom u V. Slovinj (Jajce ZN-ZP-DH), Đukića koš (Jajce ZR-DH), Hajdukova glavu k. 1354 (Jajce ZT-DL).

Nanijeti gubici: 9 mrtvih, 27 ranjenih. Oslobođeno 100 domobrana i 120 talaca.

Plijen: 18 pušaka, 1 mitraljez, 24 artiljerijske i pješadijske cijevi.

717. DIVIZIJA: jake neprijateljske formacije, sa artiljerijom i p. a. artiljerijom, nalaze se pred jugozapadnim i istočnim frontom divizije.⁵

Zapažene su nove neprijateljske grupe u zoni Oglavak 1517 (Prozor MK-CU) sa teškim oružjem.⁶

U toku čitavog dana žilave borbe.

Pretrpljeni gubici dne 2. o. m. 51 mrtav, 83 ranjena, 21 nestao, 31 zamrznut.

Nanijeti gubici: 31 mrtav je izbrojan, a pretpostavlja se da ih je još 250; mnogobrojni ranjeni.

U toku noći jaki neprijateljski napadi sa jugoistoka i istoka protiv lijevog krila koje se povuklo na liniju: k. 900 (Prozor NM-CS)—Orlišće (Prozor OI-CU)—k. 909 (Prozor OL-CU).⁷ U toku je neprijateljski napad sa istoka protiv G. Vakufa. Upotrijebljene su sve rezerve.

Ustanovljena je prisutnost neprijateljskih snaga i u zoni 5 km sjeverozapadno od G. Vakufa.⁸

Prema obavještenjima od strane zarobljenika, navodno pridolaze pojačanja iz zone Livna.

Desno njemačko krilo drži liniju: k. 1002 (Prozor NH-CU)—Osredak k. 1081 (NH-CU)—k. 1312 (NK-CS)—k. 1118 (NM-CS).

749. PUK: jedan bataljon je dopro u zonu G. Vakufa i u zonu sjeverozapadno.

718. DIVIZIJA: sa 724. lovačkim pukom očistila je zonu sjeverozapadno od ceste Ivan-sedlo—Konjic do linije: Lisin (Konjic RK-CM)—Bulatović (RH-CK—Kukavice (QO-CK) ne naišavši na neprijateljski otpor.

Grupa Annacker: otpočela je napad u pravcu Podhum (Prozor QH-CK), Ostrožac (Konjic QK-CD) i doprla do linije k. 395. (Konjic QO-CF)—Grabovci (QO-SF)—Kralupi (QO-CF)—Sv. Petka 262. (QO-CD) naišavši na slab neprijateljski otpor.

Major Bobbio

⁵ Jugozapadno od Gornjeg Vakufa držali su položaje Osma brigada i jedan bataljon Sesnaeste brigade Sedme NOU divizije i dva bataljona Treće krajiške brigade Prve proleterske divizije; južno — Druga i Četvrta proleterska brigada Druge proleterske divizije, Sedma brigada Sedme NOU divizije i dva bataljona Treće krajiške brigade Prve proleterske divizije; jugoistočno — Prva proleterska, Treća sandžačka brigada Prve proleterske divizije i Prva dalmatinska brigada Treće NOU divizije.

⁶ Na sektoru Oglavaka nalazili su se Osma brigada i jedan bataljon Sesnaeste brigade Sedme NOU divizije i dva bataljona Treće krajiške brigade Prve proleterske divizije.

⁷ O jedinicama koje su vršile napade vidi napomenu 5.

⁸ Vidi napomenu 5 i 6.

7 prijepisa:

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. gl. štaba
- 1 Zam. nač. gl. štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BROJ 453

ODOBRENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA—DALMACIJA« OD 4. OŽUJKA 1943. ZA IZVOĐENJE OPERACIJA PROTIV JEDINICA DEVETE DALMATINSKE NOU DIVIZIJE¹

Predmet: rzb

ŠIFRIRANI BRZOJAV

V. P. 10, 4. ožujak 1943-XXI

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE
KOMANDI VI ARMIIJSKOG KORPUSA

i na znanje:

KOMANDI XVIII ARMIIJSKOG KORPUSA

Br. 3640

Odgovor na telegram 3216 od 3 t. m. Odobravam predstojeću operaciju, koju je naredila ta komanda, protiv dalmatinskih partizanskih brigada koje vrše pritisak na sjeverozapadni front »Messine«. Ukazujem ipak na potrebu da ta operacija bude koordinirana sa pokretima poznate kolone Baćović,² ostvarujući sa ovom sigurne veze bilo neposredno bilo preko XVIII armijskog korpusa.

General Robotti

Šifrirao: maj. *Manfreda*

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 24/4—2, k. 101.

² Ova kolona krenula je 1. ožujka iz Splita preko Sinja ka Imotskom. Vidi dok. br. 315 i 319.

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA—
—DALMACIJA« OD 5. OŽUJKA 1943. O PRIPREMAMA ZA IZVOĐENJE
OPERACIJA PROTIV JEDINICA DEVETE DALMATINSKE NOU
DIVIZIJE¹**

Predmet: dst

V. P. 10, 5. ožujka 1943-XXI

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE
GRUPI BOBBIO (preko Talijanske misije)

i na znanje:

NJEMAČKOJ GRUPI ZA VEZU PRI SUPERSLODI

Telegram
RUČNI FONOGRAM

Br. 3689 prot.

Molim da izvjestite komandu Lüters da je VI arm. korpus, po rješenju situacije na sektoru Drežnica, naredio izvođenje nove operacije na teritoriji neposredno uz sjeverozapadni front divizije »Messina«. Operacijom, koja će početi u najskorije vrijeme, težit će se da se obuhvate dalmatinske partizanske brigade² koje postoje u toj zoni, sa dvije kolone, sastavljene od talijanskih jedinica i četničkih formacija, koje će poći od Širokog Brijega i Pasičine (7 km jugoistočno od Vrgorca).³

5. ožujka 1943-XXI

Načelnik štaba Superslode

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, Zbornik VII T. VI, knj. 11, d. 186.

² Odnosi se na brigade Devete dalmatinske NOU divizije.

³ O pripremama ove operacije vidi u dok. br. 450, 453 i 456.

**NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA—
—DALMACIJA« OD 5. OŽUJKA 1943. ZA IZVOĐENJE OPERACIJA
U PRAVCU LIVNA¹**

Predmet: rzb

TELEGRAM

V. P. 10, 5. ožujka 1943-XXI

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE
KOMANDI XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

Br. 3694 prot.

Prvo. U vezi sa brzim razvojem operacija njemačkih divizija SS i 369. prema jugu i sa zauzimanjem Livna, potrebno je što više ubrzati predviđeno sadejstvo toga armijskog korpusa u tim operacijama.

Drugo. Međutim, potrebno je, da bi se uskladilo rečeno sadejstvo sa trenutnom situacijom, razmotriti potrebu da se kolone divizije »Bergamo« upute ne samo u pravcu prolaza Vaganj, već i prema Aržanu, tako da upotpune, u sadejstvu sa operacijama VI arm. korpusa, o čemu je javljeno današnjim telegramom 3666, zaprečavanje eventualnog pokreta partizanskih masa prema jugu i jugoistoku.

Treće. Za gore pomenutu operaciju taj arm. korpus ima punu slobodu upotrebe poznatih bersaljerskih bataljona.

General Robotti

5. ožujak 1943. god.

XXI

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, Zb. T. IV, knj. 11, d. 187.

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 6. OŽUJKA 1943. O PRIPREMAMA ZA IZVOĐENJE OPERACIJA PROTIV JEDINICA DEVETE DALMATINSKE NOU DIVIZIJE¹

Predmet: dst

ŠIFRIRANI RADIOGRAM

Dan i
sat

otpreme: 6/3/43
prijema: 7/3/43.

**VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje**

Br. 3846

Stiglo 8. ožujka 1943-XXI

Br. 3367/Op.

Utvrđeno je da su dalmatinske brigade² napustile front divizije »Messina« i uputile se prema sjeveroistoku; naređena je nova operacija, koja će početi sutra, 7. ožujka, sa ciljem da dostignu i potuku partizanske formacije.

1) Operacijom komanduje general Amato, zamjenik komandanta divizije »Messina«, pod mojom neposrednom komandom.

Kolona »Scotti³« dejstvuje od Izbična (Mostar NK-BH), sastavljena od 2 nacionalna bataljona i baterije 75/13. i druga kolona od 2000 Crnogoraca,⁴ iz Bašića (LI-BH), sa zadatkom da čiste zonu Sutina (Prozor MH-BN), Rakitno (MH-BL) i da se spoje između Jelice (LI-BQ) i G. Potklečani (LI-BQ).

Zatim će kolona upraviti jak izviđački prepad prema gornjoj i srednjoj dolini Doljanke, s tim da uvijek ima mogućnosti da dejstvuje prema situaciji.

Na raspoloženju generala Amato ostaju kao što je poznato, četnici majora Baćovića⁵ (zona Koćerin) i 49. bataljon crnih košulja sada u Širokom Brijegu.

2) Divizija »Murge« održavat će zaprečavanje doline Drežanke sa kolonom Consolo, pojačanom sa 500 V.A.C. upućujući jaku kolonu duž doline Neretve prema sjeverozapadu i sjeveru, radi zajedničkog dejstva sa formacijama V.A.C. iz Rame i Jablanice.

General Piazzoni

Dešifrovaо: major *Manfreda*

por. *Biasi*

por. *Sardos*.

4 kopije

1 Načelniku štaba

1 Pomoćniku načelnika štaba

2 Operativnom odjeljenju

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 29/2, k. 101.

² Odnosi se na brigade Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Sastav kolone Scotti vidi u dok. br. 450.

⁴ Cetnici iz Crne Gore. Vidi dok. br. 496.

⁵ Odnosi se na hercegovačke četnike. Vidi dok. br. 315 i 319.

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 7. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

Predmet: dst
TELEGRAM:

Dan i otpreme: _____
sat prijema: 7/3/43, 23.45

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3952
Stiglo 8/3/43-XXI

OD KOMANDE VI ARMIJSKOG KORPUSA
ZA KOMANDU SUPERSLODA

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 8505/op.

IZVJEŠTAJ OD DANA 7. OŽUJKA U 18 SATI

SEKTOR »MURGE«:

— Uslijed naše akcije s juga i njemačke akcije sa sjeveroistoka, jake partizanske grupe slijevaju se između Rame i Jablanice, tražeći prolaz u pravcu istoka i vršeći jak pritisak na formacije V.A.C.,² koje operiraju u zoni i koje su se morale povući istočno od s. Krstac (Prozor QH-BZ).

— Sutra, 8. marta, bit će izvedena kombinirana akcija s juga sa formacijama V.A.C. i talijanskim trupama koje su dovedene baš danas, te sa desne strane od Neretve sa V.A.C. koje su već na položaju, a to u cilju da se eliminišu partizanske grupe, koje su se prebacile istočno od Neretve, između Jablanice i s. Krstac (QH-BZ).³

— Operacije u zoni Rakitno (Mostar MH-BL).

— Talijanska kolona,⁴ koja je jutros otputovala iz Izbična (NK-BH), stigla je poslije podne u Vukovojevo (MH-BL).

— Crnogorska kolona, koja je stigla u Konjovac (LI-BL) nakon sukoba sa partizanskim patrolom, nalazi se u povlačenju.

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 7/3-1, k. 342.

² Cetnike

³ Noću 6/7. ožujka kod Jablanice, preko ruševina starog mosta, prebacili su se na lijevu obalu Neretve najprije tri bataljona Druge dalmatinske, a za njima Druga proleterska brigada Druge proleterske divizije.

⁴ Vidi dok. br. 450.

— Sutra, 8. ožujka, akcija će se nastaviti prema određenim pravcima.

SEKTOR »MESSINA«:

— Kolona V.A.C., koja operira s juga, stigla je danas poslije podne u predio Kozice (Makarska XP-AT).

— Poslije podne bila je angažirana od partizanskih grupa, snabivenih automatskim oružjem i porazmještenih po visovima zapadno od uvale.

— Na Korčuli, 5. ožujka, izvršena zasjeda u zoni M. Kom (Korčula VU-GU).

Protivnički gubici: 3 mrtva i 1 ranjen, za koga obavještajci potvrđuju da je umro.

Zaplijenjena 4 pištolja, ručne bombe i propagandni materijal.

SEKTOR »MARCHE«:

— Obična djelatnost.

SEKTOR »KOTOR«:

— U noći između 5. i 6. ožujka u zoni Kruševica (Trebinje UK-FL) patrola V.A.C. ubila partizana Vavić Mihajla,⁵ koji je bio ucijenjen sa 30.000 lira.

— Zrakoplovna djelatnost:

Spriječena jakom burom.

Nebo naoblačeno.

General Piazzoni

8 kopija:

1 za Ekselenciju

1 za Načelnika štaba

1 za Pomoćnika načelnika štaba

2 za Operativno odjeljenje

1 za Obavještajno odjeljenje

1 za Komandu kr. karabinjera

1 za Odjeljenje telegrafskog saobraćaja

⁵ Vavić Mihajlo, terenski partijski radnik.

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIIJSKOG KORPUSA OD 8. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

KOPIJA TELEGRAMA

Dan i otpreme: 8. 3. 1943. 22.00
sat prijema: 9. 3. 1943. 5.30

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3912
Stiglo 9. ožujka 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMIIJSKOG KORPUSA
ZA KOMANDU SUPERSLODE

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARMIIJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMIIJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

IZVJEŠTAJ OD DANA 8. OŽUJKA U 18 SATI

SEKTOR »MURGE«:

Jake grupe ustanika stigle su između Rame, Jablanice i Javorika (QK—BZ) i prisilile naše formacije M.V.A.C.² da se povuku prema predjelu Čelebić (QM—CD) i Ljubina planina (OM—BZ).³

Druge grupe, koje su došle sa sjevera, napale su s boka njemačke jedinice u zoni Podhum (QH—CK), koje su se povukle prema istoku.⁴

Naše mješovite kolone, koje su u maršu s obje strane Neretve, u pravcu sjevera, dostigle su danas poslije podne paralelu Locosnica⁵ (Prozor PN—BU).

Sutra, 9. ožujka, bit će prevezena kamionima u dolinu Neretve formacija V.A.⁶ koja već operiše južno od »Messine«.

U očekivanju da se razjasni situacija u zoni zapadno od Tomislavgrada,⁷ gdje su zapažene jake partizanske grupe koje su ovdje potisnute

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 8/3—1, k. 342.

² Cetnike

³ Na lijevoj obali Neretve, između Rame, Jablanice i Javorika, 8. ožujka, bila su tri bataljona Druge dalmatinske NOU brigade, Druga proleterska, Prva proleterska i Četvrtta proleterska brigada.

⁴ Napad na 718. njemačku diviziju vršile su jedinice Treće NOU divizije.

⁵ Glogosnica

⁶ Cetnici. Vidi dok. br. 449.

⁷ Duvno

uslijed njemačke akcije iz Livna i Šujice, zaustavila se taktička oružana grupa generala Amata u zoni Potklečani (LI—BQ) i sutra će isturiti u pravcu gornjeg dijela Doljanke jaku izviđačku grupu.

Crnogorska kolona i odredi grupe Scotti napali su i rasturili jučer, u kasno poslijepodne, grupu ustaničkih, 4 bataljona⁸ po prilici, koja je ostavila na terenu 64 mrtva — utvrđeno — i mnogo ranjenih, te 9 zaro-bljenih.

Crnogrski gubici: 14 ranjenih.

Naređeno je da se formacija grupe Baćović,⁹ po prilici 1000 vojnika, razmjesti u zoni Cerovi doci (MH-BL) da čuva prilaze sa zapada.

SEKTOR »MESSINA«, »MARCHE« i »KOTOR«:

Obična djelatnost.

DJELATNOST ZRAKOPLOVSTVA:

Intenzivna, iako je ometana niskim oblacima.

Ponovna izviđanja veza sa kolonama koje operiraju u zoni Rakitno.

Oružana izviđanja u dolini Drežanke, u zoni Jablanice i u zoni Rodić—Makarska (XP—AR).

Protivavionska reakcija sa visine u zoni Jablanice.

Nebo je poluoblačno.

General *Piazzoni*

8 kopija:

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 2 za Načelnika Obavještajnog odjeljenja
- 1 za Komandu kr. karabinjera
- 1 za Odjeljenje telegrafskog saobraćaja

⁸ Borbu sa četnicima vodio je samo jedan bataljon Treće dalmatinske brigade Devete NOU divizije.

⁹ Odnosi se na hercegovačke četnike. Vidi dok. br. 315 i 319.

DNEVNI IZVJEŠTAJ TALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 8. OŽUJKA 1943.
O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI, KOD GORNJEG VAKUFA I U DOLINI NERETVE¹

Predmet: rzb

TELEGRAM

Dan i otpreme
sat prijema: 10. 3. 43. 17.00

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3998
Stiglo 10. ožujka 1943-XXI

OD GRUPE BOBBIO
SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA
i na znanje:
TALIJANSKOJ MISIJI — ZAGREB
Br. 275/A/3.

NOVOSTI U 23 SATA 8. OŽUJKA 1943.

SS DIVIZIJA:

Istočna grupa našla Glamoč napušten od neprijatelja. Prema tome, situacija o kojoj je jučer javila 369. divizija pogrešna je. Ispitivanja u toku.

Zapadna grupa dospjela zonu Karlovac. Most je popravljen.

369. DIVIZIJA

III hrvatska planinska brigada i 370. puk otpočeli napredovanje u pravcu sjevera jer su kasno doznali naređenja. III planinska brigada sa nekim jedinicama dospjela Bugojno. 370. puk zonu G. Vukovsko.

369. puk dospjao sa prethodnicama zonu Ravno, nakon što je savladao značajne terenske poteškoće. Trupe su vrlo umorne. Komora se nalazi 20—30 km pozadi.

Cesta Šuica (Livno XN-CQ)—Livno još je zatrpana snijegom. Komanda divizije u Šuici.

717. DIVIZIJA

Svladavši slab neprijateljski otpor stigla na liniju: k. 1204 (Prozor NH—CZ) — k. 1105 (NH—CZ) — k. 942 (NH—CZ—CU) — Jagnid (NK—CQ) — k. 717 (NK—CU), Kuti (NK—CU) — Jelače (NM—CU) — Mračaj (NM—CU) — k. 876 (NM—CU) — istočna ivica G. Vakufa (NM—C) — Ponir (NM—OI—CZ). Izviđanja zabilježila da je neprijatelj

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 5, k. 98.

ponovo zauzeo Oglavak (MK—CU) — k. 935 (NM—CU) — k. 803 (OI—CU) — Baba k. 810 (OI—CU) i zonu istočno i sjeveroistočno od G. Vakufa.²

718. DIVIZIJA:

Grupa Annacker izbjegla opkoljavanju sa sjeverozapada povukavši desno krilo na Kvok (Konjic QO—CK) nakon teških borbi. Jaka neprijateljska³ grupa koja je iz zone Rama—Jablanica prodrla prema istoku bila je uspješno tučena artiljerijom u zoni Gradac (QK—CF)—Prisoje (QK—CD—BZ).

OPĆI ZAKLJUČAK:

Pojačana je neprijateljska aktivnost iz zone Prozor—Jablanica prema istoku.

Major Bobbio

BROJ 460

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 9. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

Predmet: wt

TELEGRAM

Dan i otpreme: 9/3/43, 22.30
sat prijema: 10/3/43, 6.50

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 3965
Stiglo 10. ožujka 1943-XXI

OD TAKTIČKE KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
ZA KOMANDU SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE

KOMANDI VI I XVIII ARMJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 3575/op.

IZVJEŠTAJ OD DANA 9. OŽUJKA U 18 SATI

- 1) Neposredna potčinjenost generalu Amatu, komu je povjerena i privremena komanda »Murge«.

² Položaje na pomenutoj liniji držale su Treća i Sedma krajiska i Treća sandžaka NOU brigada.

³ Napade na 718. diviziju u pravcu Konjica vršile su jedinice Treće NOU divizije.

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 9/3—1, k. 342.

Taktička grupa generala Amata stavljena također u njegovu potčinjenost, a također i sve formacije V.A.C.² i Crnogorci.³

2) AKTIVNOST USTANIKA:

Osmatranja zrakoplovstva i formacije slažu se u zapažanju da su se pojavile velike grupe partizana na prostoru Prozor, Rama, Jablanica, Krstac, vjerojatno u namjeri da prokrče put prema istoku.⁴

3) SEKTOR MOSTAR

Mješovite talijanske kolone i V.A.C. s obje strane Neretve stigle su do polažaja koji su određeni za daljnji razvoj operacija.

Kolona na istoku od Neretve odbacila je danas isturene partizanske grupe iz Risovac—Izlazak (Prozor PL—BU) prema Glogošnici (PL—BU) i nanijela im još neutvrđene gubitke.⁵

Kolona na zapadu od Neretve sakupila se u zoni Plasa (PL—ON—PI—BZ—BU).

Taktička grupa generala Amata sa mješovitim formacijama nalazi se u zoni Potklečani (MH—GQ) — Jelica (LI—BQ).

Detaširala je jaku izviđačku grupu u pravcu Poljana—Dugo Polje (NK—BZ).⁶

4) SEKTOR »MESSINA«, »MARCHE« I KOTOR:

Obična djelatnost.

5) ZRAKOPLOVNA DJELATNOST:

Veoma intenzivna tokom čitavog dana.

Izvršena su oružana izviđanja u zoni Tomislavgrad,⁷ u zoni Jablanica, u zoni Prozor, u zoni Rakitno—Dugo Polje, u dolini Doljanke.

Ponovljena bombardiranja, obasipanja malim bombama i mitraljiranja u zoni Jablanica—Krstac—Javorik (OK—BZ) i u kraju zapadno od Ibra (QM—BZ).

Veze sa našim kolonama koje operiraju.

Vedro.

General Piazzoni

8 kopija:

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 2 za Načelnika Operativnog odjeljenja
- 1 za Načelnika Obavještajnog odjeljenja
- 1 za Komandu kr. karabinjera
- 1 za Odjeljenje telegrafskog saobraćaja

² Hercegovački četnici

³ Cetnici iz Crne Gore

⁴ Vidi dok. br. 458.

⁵ Na liniji Glogošnica—Sanica, 9. ožujka, držale su položaje dva bataljona Sedme banjarske NOU brigade koja je tada bila pod komandom Druge proleterske divizije.

⁶ Na pravcu Poljana—Dugo Polje nalazila se Peta dalmatinska brigada Devete dalmatinske NOU divizije.

⁷ Duvno

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 11. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVU DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM

Dan i   otpreme———
sat   prijema: 12/3/43. 2.-

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 4080
Stiglo 12. ožujka 1943-XXI

MOROD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
ZA KOMANDU SUPERSLODE

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI 14. i 18. ARMJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 3685/op.

IZVJEŠTAJ OD 11. OŽUJKA 1943. U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

Zbog njemačkog zauzeća Prozora, što se dogodilo jučer poslije po-dne, partizani, pritijsnjeni, povlače se od jutros prema jugu, u pravcu Rame, vršeći prekide na cesti Prozor—Rama—Jablanica.

Zrakoplovno izviđanje potvrđuje intenzivno kretanje duž spomenuto-g puta.

Druge jake grupe partizana, zapažene u zoni Javorik (QK—BZ) i neposredno na sjeverozapadu i zapadu od Konjica, vrše pritisak na saveznički raspored duž linije Brdo (RK—CK)—Homolje (RH—CD)—Radava (RH—BZ)—Majdani (QD—BU).

Na osnovu zapaženog kretanja i stiglih izvještaja, može se smatrati kao pouzdano da partizani, zaštitivši se od napada iz doline Neretve, namjeravaju da se povuku prema istoku.

SEKTOR »MARCHE»:

Formacija od tisuću Crnogoraca prevezena je kamionima iz zone Rakitno u zonu Bijelo polje radi operacija istočno od Neretve.²

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 11/3—1, k. 342.

² Odnosi se na četnike iz Crne Gore koji su operirali u rejonu Rakitna sa Grupom Scotti protiv jedinica Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 450 i 456.

Kolone s obje strane Neretve izdržale su danas borbe sa jakim partizanskim snagama, zadržavši položaje Plasa glava (PI—B) i Gradac (PL—BU).³

Kolona V.A.C. koja se kreće pravcem Glavatičevo (SI—BN) dostigla je Ključ (SI—BD).

Kolona V.A.C. koja je jučer krenula iz Podgorana, o čemu je javljeno 10. o. m. izmijenila je pravac, zbog gore pomenutog kretanja partizana u zoni Javorik, i ide preko Bjеле vode (RH-BN) u pravcu Tisovice (QN—BS).

Formacija V.A.C. u zoni južno od Glogošnice (PN—BU) napala je sa uspjehom grupu partizanske komore, zadavši joj gubitke od dvadeset izbrojanih mrtvih i zaplijenivši joj tegleću stoku i materijal.

U borbi koja je nastala u kasno poslijepodne 9. ožujka na sjeveru od Aleksin Hana (PI—BU) partizani su imali tri mrtva i petnaest ranjenika i izgubili su jedan mitraljez, dva puškomitraljeza i četiri puške. — Gubici V.A.C.: jedan mrtav i 9 ranjenih.

SEKTOR »MESSINA«:

Normalna djelatnost: patroliranje i izviđački napadi.

Na Pelješcu vršeno izviđanje u zoni G. Vrućica (Korčula XP—GZ) i zarobljeno pet partizana.

SEKTOR »MARCHE« I KOTOR:

Obična djelatnost.

ZRAKOPLOVNA DJELATNOST:

Intenzivna čitavog dana.

Izvršena izviđanja u zoni Jablanica—Bijela—dolina Rame—Prozor.

Snabdijevanje Konjica zračnim putem i veza sa kolonama koje operiraju.

Nebo vedro.

General Piazzoni 20301103

9 kopija:

- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 2 za Načelnika Operativnog odjeljenja
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 1 za Komandu kr. karabinjera
- 1 za Odjeljenje telegrafskog saobraćaja

³ Položaje kod Plasa glave držale su 10. ožujka jedinice Treće i Četvrte dalmatinske brigade Devete dalmatinske NOU divizije. Istog dana Peta dalmatinska brigada zatvorila je kod Vrata (k. 1264) pravac Blidnje jezero—Dugo polje. Napade na Gradac (k. 417) vršila je Sedma brigada Sedme NOU divizije. Vidi dok. br. 397 i 398.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 12. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM U DOLASKU

OD TAKTIČKE KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
ZA KOMANDU SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE
i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE

KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA — OPERATIVNO ODJELJENJE
DIVIZIJAMA: »MESSINA«, »MARCHE«, »MURGE«, »EMILIA«
KOMANDI GRUPACIJE ZRAKOPLOVSTVA MOSTAR
(na ruke)

Br. 3722/Op.

IZVJEŠTAJ OD 12. OŽUJKA U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

Jake snage partizana u zoni Konjic prisilile su formacije V.A.C.² da se povuku na slijedeće položaje: Konjic (Ljuta RM—BZ), Vrebac (RK—BU), Kiser (RK—BS), Poslušnik (RK—BQ), Osobac (RH—BQ), na kojim je položajima izdržan jak pritisak, koji je vršen danas tokom čitavog dana.³

Druga jaka masa nastoji da uznemiruje naše mješovite kolone s obje strane Neretve s ciljem da se grapi koja se još uvijek nalazi u dolini Rame osigura silazak u dolinu Neretve.

Jasno je da partizani nastoje da prokrče sebi put prema istoku ili jugoistoku, probijajući našu obranu između Konjica i gornje Neretve.

SEKTOR MOSTAR — S OBJE STRANE NERETVE:

Kolona na lijevoj strani Neretve stigla je jutros do položaja. Tanko br. (PN—BZ), kota 1326 (QH—BU), Gradina (QK—BU) koje uporno brani protivničko protudejstvo artiljerije i automatskog oružja.⁴

Dvije poznate kolone koje su došle sa juga dostigle su jedna Bjelašnicu⁵ (QH—BS) a druga Glavatičovo (SI—BN).⁶

Kolona na desnoj strani Neretve, prešavši Plasa glav. (PI—BZ) potisnula je ljudstvo prema dolini Doljanke.⁷

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 12/3—1, k. 342.

² Četnike

³ Napad je vršila Druga proleterska divizija, ojačana Prvom proleterskom brigadom.

⁴ Na talijansko-četničku kolonu A, na pomenutim mjestima, napade su vršile jedinice Sedme NOU divizije, potpomognute jednom haubičkom baterijom.

⁵ Bjelašnica (oko 9 km jugozapadno od Konjica).

⁶ Vidi dok. br. 461.

⁷ Na desnoj strani Neretve dejstvovala je talijansko-četnička kolona B, sjeverno od Plasa glave položaje su držale jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

Crnogorska kolona, koja operira sa grupom Scotti, sukobila se na dan 7. ožujka kod Vukojeva (MH—BL) sa dva partizanska bataljona i nakon teške borbe uspjela je da ih rasturi.

Partizanski gubici: 50 mrtvih, 21 zarobljenik; zaplijena je komora od 15 konja sa namirnicama i municijom.

Ista kolona izdržala je 9. ožujka kod Banje (NK—BZ) drugi sudar i ubila 7 partizana, a zarobila 17.

SEKTOR »MESSINA«: p

Na Pelješcu, 11. ožujka, naša jedinica crnih košulja sukobila se kod Pijavičino (o. Mljet KI—GU) sa partizanskom grupom.

Protivnički gubici: jedan mrtav.

Naši gubici: jedan ranjen.

SEKTOR »MARCHE«:

Obična djelatnost.

SEKTOR KOTOR:

Za vrijeme patroliranja u zoni Tivat nađena je jedna puška »Mauser« i 7 bajoneta.

ZRAKOPLOVNA DJELATNOST:

Izvršena su, u više navrata, oružana izvidanja u zoni Konjic—dolina Doljanke—Prozor—Ravno—Tomislavgrad—Aržano—Rakitno—Glavatičevo (SI—BN).

Veza sa kolonom (Bergamo) u zoni Aržano.

Snabdijevanje Konjica i Dolova (Q—RH—BQ) zračnim putom.

Vedro.

General *Piazzoni* 20251203

Vojna pošta 39, 12. ožujka 1943-XXI

DNEVNI IZVJEŠTAJ TALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 12. OŽUJKA 1943.
O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ZAPADNOJ BOSNI, NA SEKTORU PROZORA I U DOLINI NERETVE¹

Predmet: rzb.

TELEGRAM

Dan i otpreme: .....
sat prijema: 14. 3. 1943. u 9.45 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 4216
Stiglo 14. ožujka 1943/XXI

OD GRUPE BOBBIO
SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA
i na znanje:
TAL. MISIJI U ZAGREBU

Broj 318/A/3.

VIJESTI U 21 SAT 12. OŽUJKA 1943-XXI
SS DIVIZIJA:

Doprla sa jednim bataljonom, pojačnim jednom baterijom, u Lipe (Prozor IH—BZ) i zauzela uzvišice Kovačevac (Livno XV—CF)—Kuk 1318 (IH—CF)—Kosa² 1344 (Prozor IH—KI—CO). Zarobljeno u Lipama 14 zarobljenika, 4 minobacača, 2600 mitraljeskih metaka, 1800 puščanih metaka, mnogo ručnih bombi, i oklopna kola bez guma, 21 puška.

Divizija namjerava da se koncentriše i da pristupi zauzimanju područja boksita.

369. DIVIZIJA:

Sa 969, pukom dostigla bez kontakta sa neprijateljem, Stipićeve košare (Livno XV—CK)—Sudelj³ (Prozor VI—CM)—Mrkodol (LI—CK); sa 370. pukom zonu Lovrić (MK—NH—CK)—Bulaj (NH—CK)—Dubo (NH—CK); sa III planinskom hrvatskom brigadom Miradovicu (NK—CK—CF)—Višnjani (NM—OI—CM).

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 5, k. 98.

² V. kosa

³ Sundelj

Izviđački odred, upotrijebljen u pravcu Lopolje⁴ (LI—CK), odbio je neprijateljsku grupu od 350 ljudi prema istoku, a da nije pretrpio gubitke. Nanijeti gubici: 74 mrtva, 30 ranjenih, 35 zarobljenih (strijeljani nakon ispitivanja), 25 žena uhapšeno, 1 deserter. Plijen: 16 pušaka, 16 sanduka bombi za minobacač, veliki broj ručnih bombi.

Divizija namjerava produžiti gonjenje neprijatelja do padina Vran planine i reorganizirati se za napad na liniju G. Grabovica—Rama.

717. DIVIZIJA:

Slab neprijateljski otporistočno od Gračanice (Prozor DN—CM). Razrušeni most preko Rame, sjeverno od Gračanice, zadržava gonjenje. Divizija je doprla na liniju Paroš (Prozor OL—CM)—Gračanica (ON—CM) —Glibe (ON—OM)—Marić (PI—CM)—k. 1211 (PI—CO)—Gumanci (PI—CO). Divizija namjerava goniti neprijatelja do linije Čelina (PN—CM—CK)—Grevići (PL—CK)—Rama (PL—CF). Pretrpljeni gubici: 3 ranjena. Nanijeti gubici: 10 mrtvih.⁵

718. DIVIZIJA:

Dostigla je današnje ciljeve: Seonica (Konjic QK—CK)—Kotlari (KO—CD)—Konjic naišavši na slab neprijateljski otpor. Potisnute su izolirane neprijateljske zaštitnice, koje su vjerojatno zaštićivale povlačenje neprijateljske glavnine u pravcu juga i jugozapada.⁶

Gašino brdo — k. 593 (Konjic QO—BZ) zauzeo neprijatelj. Nije još uspostavljenavezasa717.divizijom.

Pretrpljeni gubici: 1 oficir mrtav, 4 vojnika ranjena. Nanijeti gubici: 5 mrtvih (3 desertera). Plijen: 3 puške sa municijom.

Divizija namjerava uspostaviti kontakt sa lijevim krilom 717. divizije sjeverozapadno od Seonice, te da se rasporedi na liniji Ostrožac (QK—CD)—Neretva—Konjic.

Opći zaključak:

Pojačano povlačenje neprijatelja na svim frontovima.

Major Bobbio

8 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi kr. karabinjera
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

⁴ Zlopolje

⁵ Na pravcu nastupanja 717. divizije nalazila se Prva proleterska divizija (Treća krajiska, Treća sandžaka i Sedma krajiska brigada).

⁶ Odnosi se na dijelove Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIIJSKOG KORPUSA OD 13. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM

Dan i otpreme: 13. 3. 43-XXI u 22,30 s.
sat prijema: 14. 3. 43-XXI u 05,00 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 4192
Stiglo 14. ožujka 1943-XXI

OD TAKTIČKE KOMANDE VI ARMIIJSKOG KORPUSA
ZA SUPERSLODU — OPERATIVNO ODJELJENJE

i na znanje:

GUVERNATORATU, TRUPE CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVII ARMIIJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 3819/op.

IZVJEŠTAJ OD 13. OŽUJKA 1943-XXI U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

— Sve je jači pritisak mase partizana, koji se cijene po prilici na 5000 naoružanih i koji navodno vode sobom 500 ranjenih, protiv našeg rasporeda između Konjica i Dajića (RM—BU).

— Danas poslije podne druge partizanske formacije jako su angažirale zapadno od Neretve naše formacije V.A.C.

— Posljedice akcije njemačkih trupa sa sjevera i sjeverozapada i naših akcija sa mješovitim formacijama s juga stvaraju tešku situaciju za mase partizana, koje odlučno nastoje da otvore sebi put prema istoku i probiju naše postrojenje južno od Konjica, na kome leži jači teret.

SEKTOR »MURGE«:

— Zapadno od Neretve partizani su angažirali tokom čitave noći formacije V.A.C. u zoni Plasa planine (OI—PI—BZ—BU) i ponovili danas poslije podne jake napade, koje je suzbila obrana i efikasno sadejstvo zrakoplovstva.²

— Na istoku od Neretve partizanski napadi protiv naših položaja Gradac (PL—BU) i sjeverno od Glogošnice (PN—BU) izazvali su izvjesno kolebanje.³

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 13/3—1. k. 342.

² Napade je, vjerojatno, vršila Treća dalmatinska brigada Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Napad je vršila Sedma NOU divizija.

— Poslijе podne situacija je potpuno popravljena.

— Ukupni gubici snaga koje operiraju s obje strane Neretve: partizani: 46 mrtvih utvrđeno: V.A.C. 24 mrtva i 43 ranjena.

— U zoni Konjic povećan je danas pritisak partizana u tijesnom dodiru na Neretvi između Polja (RK—BZ) i Dajića (RH—BU).⁴

— Dvije poznate kolone koje dolaze s juga nastavljaju svoj pokret da pojačaju raspored južno od Konjica, koji je osjetno oslabljen u ne-prestanim borbama ovih posljednjih dana, i da spriječe upadanje u pravcu juga.⁵

— Stigao je u Mostar, prevezен kamionima, puk »Bergamo«.

SEKTOR »MESSINA«:

— Jučer, 12. ožujka, predalo se hrvatskom garnizonu u Imotskom 29 partizana, među njima 2 naoružana.

SEKTOR »MARCHE«:

— U noći između 12. i 13. o. m. u 3 sata, avion nepoznate narodnosti preletio je Zavalu (Dubrovnik RK—GO) u pravcu sjeveroistoka. U 4 sata po prilici, 13. o. m. avion nepoznate narodnosti preletio je Gacko.

SEKTOR »KOTOR«:

Obična djelatnost.

ZRAKOPLOVNA DJELATNOST:

— Znatna iako tokom čitavog dana ometana jakim vjetrom na mahove.

— Izvršena su oružana izviđanja u zoni Jablanica, dolina Rame, Prozor, Tomislavgrad,⁶ Aržano, Rakitno, Konjic, Glavatičovo (SI—BN), Dolo⁷ (QO—RH—BQ).

— U više navrata, bombardiranja u zoni Bjela (RH-BU), Javorik (QK—BZ), Krstac (QH—BZ), Borci (RM—BS) i obasipanja malim bombama duž konjske staze u spomenutim zonama, gdje su zapaženi pokreti partizana.

Vedro. Vjetar.

General Piazzoni

8 kopija:

1 kopija za Ekselenciju

1 kopija za Načelnika štaba

1 kopija za Pomoćnika načelnika štaba

1 kopija za Obavještajno odjeljenje

2 kopije za Operativno odjeljenje

1 kopija za Komandu kr. karabinjera

1 kopija za Odjeljenje telegrafskog saobraćaja

⁴ Odnosi se na Prvu proletersku brigadu koja je bila pod komandom Druge proleterske divizije.

⁵ Vidi dok. br. 461 i 462.

⁶ Duvno

⁷ Vjerojatno Dolovi.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 14. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM

Dan i otpreme _____
sat prijema: 14/3/43-XXI, 23.45

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 4242
Stiglo 15. ožujka 1943-XXI

OD TAKTIČKE KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 3905/op.

IZVJEŠTAJ OD 14. OŽUJKA U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

— Od jučer pojačano kretanje partizanskih snaga iz zone Rama—Jablanica u pravcu istoka.

Velika masa nalazi se južno od Konjica, između Bijele (RH—BU) i predjela Borci (RN—BI), odakle su, izgleda, neodređene snage prešle na desnu obalu Neretve i kreću se prema istoku.

SEKTOR MOSTAR:

U toku noći smanjen pritisak zapadno od Neretve u zoni Plasa Glav. (PI—BZ).² Na istoku od Neretve, živahne borbe sjeverno od Glogošnice (PN—BU) svršile se povoljno.³ Naše mješovite snage zauzele jučer kasno poslije podne D. Jablanicu (PL—PN—BZ). Zaplijenjen je dan puškomitrailjer i 4 puške.

Gubici u toku jučerašnjeg dana, 13. ožujka: V.A.C. 13 mrtvih i 30 ranjenih; partizani: utvrđeno 80 mrtvih.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 14/3—342.

² Kod Plasa glava držala je položaje Treća dalmatinska brigada Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Sjeverno od Glogošnice nalazile su se jedinice Sedme NOU divizije.

Južno od Konjica nastavljaju se borbe u predjelu Borci (RM—BS) protiv znatnih partizanskih snaga.⁴ Zrakoplovstvo efikasno podupire našu obranu akcijama bombardiranja i mitraljiranja, izvedenim u više navrata.

U noći između 13. i 14. ožujka, u 23,30 po prilici, avion nepoznate narodnosti preletio predio rudnika, a zatim Mostar i krenuo u sjeveroistočnom pravcu.

SEKTOR »MESSINA« i »MARCHE«:

Obična djelatnost.

SEKTOR »KOTOR«:

Našu patrolu prilikom izviđanja u zoni Počuli (Kotor VM—EU) napala vatreñim oružjem tri partizana. Naše brzo protudejstvo nagnalo u bijeg partizane, koji su iza sebe ostavili 3 puške, ručne bombe i živežne namirnice.

DJELATNOST ZRAKOPLOVSTVA:

Bila intenzivna tokom čitavog dana, iako ometana, naročito poslije podne, olujnim oblacima i jakim vjetrom. Izvršena oružana izviđanja u zoni Jablanica, Konjic, G. Bjela (RH-BU), dolina Rame, Prozor, Tomislavgrad.⁵

Bombardirani i obasipani malim bombama: Jošanica (RH—BU), Turija (RH-BZ), Kavale (QO-BZ), G. Bjela (RH—BU), Borci (RM—BS), Godevac (RK—BU), Gudac (BH—BU), Vinogradi—Lončari—Gradina—Ključi (RM—BS), Borčevine (RM—BS), Krstac (RM—BS).

Izvršeno snabdijevanje Konjica zračnim putom.

General Piazzoni

8 kopija:

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 1 za Komandu kr. karabinjera
- 2 za Načelnika Operativnog odjeljenja
- 1 za Telegrafsko-telefonsko odjeljenje

⁴ Na sektoru Borci nalazila se Druga proleterska divizija i Prva proleterska brigada.

⁵ Duvno

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 15. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM:

Dan i otpreme: .....
sat prijema: 16. 3. 43. 1.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 4302
Stiglo, 16. III 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
i na znanje:
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARMJSKOG KORPUSA
MORNARICI DALMACIJI
Br. 3930/Op.

IZVJEŠTAJ OD 15. OŽUJKA 1943. U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

Usporen je pritisak partizana u zoni s obje strane Neretve između Jablanice i Plasa glav. (Prozor PI—BZ).² Partizansko protivdejstvo usmjeren je na ometanje kretanja njemačkih kolona koje idu iz Prozora i gornjeg dijela doline Doljanke i koje je danas poslije podne zapazio naše zrakoplovstvo kod Rudine (PI—CF) i Kosne luke (ON—PI—CD).³

SEKTOR MOSTAR:

Ničeg novog s obje strane Neretve između Jablanice i Plasa glav. (PI—BZ). U zoni Konjic traje jaki pritisak protiv naše obrane na Gornjoj Neretvi.

Snage V.A.C. sakupile se između Budalski⁴ (Konjic SO—BQ) i Ruda glav. (RM—BN) i zatvorile prolaz prema jugu.

Jutros u 9.30 sati njemačke jedinice SS divizije stigle su na Široki Brijeg. Komandant SS divizije došao je u 12 sati u Mostar, gdje je stupio u vezu sa komandantom sektora Mostar i utanačio sporazum o zaposjedanju predviđene zone.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 15/3-1, k. 342.

² Između Jablanice i Plasa glav. držala je položaje Treća dalmatinska brigada Devete dalmatinske NOU divizije, koja se u toku noći 14/15. ožujka prebacila na lijevu obalu Neretve.

³ Kod Kosne luke nalazila se zaštitnica Treće krajiške NOU brigade.

⁴ Dudalski K.

SEKTOR »MESSINA«:

Na Pelješcu četa crnih košulja izvršila čišćenje u zoni Dingač (o. Mljet IA—GS), Skaramuče (KI—GS) i sukobila se sa grupom partizana. Partizanski gubici: utvrđen 1 mrtav. Mi nismo imali gubitaka. Nekoliko baraka, koje su partizani u bjekstvu napustili, porušeno je.

Vod crnih košulja prilikom izviđačkog upada u zonu Umčane (Mostar KI—AN) uhapsio je 50 osoba sumnjivih zbog komunističke djelatnosti.

SEKTOR »MARCHE«:

Obična djelatnost.

SEKTOR KOTOR:

Usljed sukoba u Počuli (Kotor VM—EU), o kome je jučer javljeno, izvršeno je čišćenje u zoni i pronađene su 2 puške mauser i 2 lovačke puške.

DJELATNOST ZRAKOPLOVSTVA:

Mnogobrojna izviđanja u dolini Rame i s obje strane srednje i gornej Neretve. Bacanje malih bombi na Košutu (Konjic RO—BQ) i na kote Crne gore (RM—BQ).

Naše formacije V.A.C. snabdjevene su municijom zračnim putom.

General Piazzoni

8 kopija:

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 2 za Operativno odjeljenje
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 1 za Komandu kr. karabinjera
- 1 za Telegrafsko-telefonsko odjeljenje

DNEVNI IZVJEŠTAJ TALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 15. OŽUJKA 1943.
O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

TELEGRAM:

Dan i otpreme:
sat prijema: 16. III 1943. 3.30 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 4359
Stiglo 17. ožujka 1943/XXI

OD GRUPE BOBBIO
SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMJSKOG KORPUSA (posredstvom Tal. misije)
i na znanje:
TAL. MISIJI U ZAGREBU
Br. prot. 354/A/3

VIJESTI U 21 SAT 15. OŽUJKA 1943-XXI

SS DIVIZIJA:

Doprla sa prethodnicama do Širokog Brijega (Mostar NM—BD), Lise (OI—BD).

Zapadna grupa sa nekim jedinicama u Imotskom (Makarska XO—BH) a sa glavninom u zoni Grude (Mostar KI—LI—BD).

Istočna grupa na liniji Crne lokve (Mostar MK—IH—BH)—Britvica (NH—BH—BF)—Izbično (NE—BH)—Pandurica (NK—BL) a da nije naišla na neprijateljske snage.

Druga grupa, prije u Bos. Grahovu, premještena je u Stipaniće (Livno XL—XN—CF).

Komanda divizije u Lise.

Uspostavljena veza sa divizijom »Messina« preko hrvatske divizije u Ljubuškom (Mostar NK—AP—AN).

Današnji njemački ciljevi nisu dostignuti zbog pomanjkanja vode. Divizija namjerava nastaviti napredovanje.

369. DIVIZIJA:

Dostigla sa 969. pukom liniju Bardije² 1/264 (NH—BZ)—Orlov kuk 1/850 (NM—OI—BZ) — 1/489 (OL—BZ); sa 370. pukom: Šljeme (ON—

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 5, k. 98.

² Na karti 1:100.000 Badnje (k. 1264).

BZ)—Kosne Luke (ON—PI—CD)—Slatina (PI—CF), ne naišavši na neprijateljski otpor.

Izviđačka grupa potisnula neprijateljske zaštitnice³ sa Rame prema jugoistoku, i, u sadejstvu sa avijacijama, potisnula neprijatelja sa uzvišica Čarskog Vrha (PL—CD).⁴ Nanijeti gubici: 22 prebrojana mrtva.

Od III planinske brigade nedostaju vijesti.

Divizija namjerava doprijeti na liniju Janka⁵ k. 1/815 (OI—BU)—Žlijeb 1/092 (ON—BU)—Donja Jablanica (PL—BZ).

717. DIVIZIJA:

749. puk dostigao zonu Rama.

737. puk zonu Gorani (QH—CK), Podhum (QH—CK) bez dodira sa neprijateljem.

738. puk se premjestio u zonu Solakova Kula (QH—CO—CM), Kruščica (QH—CO).

Nema njemačkih gubitaka. Dva desertera.

Sa 749. pukom divizija namjerava da napreduje prema istoku i da obezbijedi sigurnost puta Rama—Konjic zauzimajući liniju Čarski vrh (PL—CD)—Dobrigošće (QH—CD). Da sakupi 737. puk u zoni Gorani (QH—CK), Podhum (QJ—CK), 738. puk u zoni Podhum (QJ—CK), Donji Preslop (QH—CM) isključeno.

718. DIVIZIJA:

Uzvišenja južno od Neretve, između Ostrošca i Konjica još su dijelom u neprijateljskim rukama, koji teškim oružjem tuče cestu snabdijevanja i željezničku prugu.⁶

Grupa Annacker uhvatila vezu sa 717. divizijom u Oteležanima (QH—CK).

Grupa Konjic zauzela uzvišicu Orlenica (QM—QD—CD) svladavši žilav neprijateljski otpor. Nanijeti gubici: 10 mrtvih. Pretrpljeni gubici: 2 mrtva, 7 ranjenih.

Prema obavještenjima od strane četnika, vode se žestoke borbe između partizana i četnika kod Šmiljana (RM—BU) gdje ustanici navodno nastoje da prijeđu Neretvu prema istoku.⁷

Divizija namjerava da smijeni jedan puk koji treba uputiti u Sarajevo sa Grupom Annacker i da povuče most blizu Pokojišta (QO—CD).

Opći zaključak: Izgleda da ustanici pokušavaju pobjeći prema istoku, nastojeći da prekinu kontakt.

Major Bobbio

8 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi kr. karabinjera
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

^{3 i 4} Odnosi se na dijelove Treće krajiške NOU brigade.

⁵ Vjerojatno Jančak k. 1815.

⁶ Sektor od Konjica do Ostrošca osiguravale su 15. ožujka Peta crnogorska, Prva dalmatinska i Treća sandžacka brigada i dva bataljona Prve proleterske brigade.

⁷ Borbe su vodile vjerojatno dijelovi Prve proleterske brigade.

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 21. OŽUJKA 1943. O NAPADU JEDINICA NOV NA TALIJANSKO-ČETNIČKE JEDINICE KOD ZASTOLJA, NEVESINJA, RAZDOLJA I KREKOVA¹

rzb.

TELEGRAM

Dan i	otpreme ——————
sat	prijema: 21. 3. 43; 15.45 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA—DALMACIJA« Operativno odjeljenje
---

Br. 4618 Stiglo 21. ožujka 1943. XXI

**OD KOMANDE VI ARMIJSKOG KORPUSA — OPERATIVNO
ODJELJENJE**

KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4233/op.

U toku noći neprijatelj je sa jakim snagama napao našu kolonu u zoni Zastolje.² Napad odbijen poslije dugih i upornih borbi koje su mu prouzrokovale teške gubitke. U toku je protunapad. Naši gubici: 6 mrtvih i 50 ranjenih.

Jak napad na kolonu Scotti sjeverno od Nevesinja također odbijen poslije jake borbe.³

Masa ustanika, u jačini nekoliko tisuća ljudi, vrši pritisak između Razdolja (Nevesinje RO-AT) i Krekova (SP-AV).⁴

Nacionalni odredi kolone Scotti u borbama jučer, 20. ožujka, i noćas pretrpjeli su sljedeće gubitke koje ne mogu da preciziram: 25 oficira i 190 vojnika što mrtvih što izčezlih.

Jedna kolona antikom. dobrovolj. milicije Đurića⁵ izgleda da maršira iz Uloga⁶ na Kifino Selo.

Crnogorska kolona koja dolazi iz Kalinovika naišla je na jak otpor u Odžacima (SR-BN).⁷ Antikom. dobrovolj. milicija i Crnogorci žale se na jaku zamorenost.

Naredio sam povlačenje mješovite kolone nacionalnih bataljona i antikom. dobrovolj. milicije koja se nalazi jugozapadno od Konjica.

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 37/6, k. 99.

² Napad su vršila dva bataljona Prve dalmatinske i dva bataljona Desete hercegovačke NOU brigade.

³ ⁴ Napad su vršile Četvrta proleterska i Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije.

⁵ Vidi dok. br. 469.

⁶ Četnici pod komandom kapetana Pavla Đurišića.

⁷ Ulog su oslobođili 21. ožujka Četvrti i Sesti bataljon Prve proleterske brigade.

⁸ Borbe protiv četnika u Odžacima vodila je lijeva kolona (Prva proleterska i Dru-

ga dalmatinska brigada) Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 416.

Predvidio sam iz sektora Mostar zatvaranje sedla sjeveroistočno od Blagaja, iz opreznosti.

Komanda SS divizije je upoznata sa sadašnjim razvojem operacija.

General Piazzoni

6 kopija:

- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju

BROJ 469

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 21. OŽUJKA 1943. O BORBAMA U HERCEGOVINI¹

Predmet: rzb

TELEGRAM

Dan i   otpreme ——————
sat   prijema: 22. ožujka 1943-XXI u 2 s.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 4637

Stiglo 22. ožujka 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELJENJE

i na znanje:

KOMANDI XIV i XVIII ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI MORNARICE — DALMACIJA

Br. 4266/Op.

IZVJEŠTAJ OD 21. OŽUJKA 1943-XXI U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

Masa partizana, koja se cijeni na 4—5000 ljudi, pritiskusije u zoni Zaborani (Nevesinje RQO-BL), Kljuni (SI-BD), Pridvorci (SJ-AX), Nevesinje, u namjeri da se pomjeri prema jugu i jugozapadu.²

Drugi elementi manje važnosti primijećeni su južno od Konjica.

Iz četničkog izvora saopćava se da se znatne partizanske formacije³

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 21/3—1, k. 342.

² U pravcu Nevesinja nastupala je Treća NOU divizija.

³ Odnosi se na lijevu kolonu (Prva proleterska brigada i Druga dalmatinska brigada) Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 416.

nalaze u zoni Odžaci (Konjic SP-SR-BN) u dodiru sa Crnogorcima, koji dolaze iz Kalinovika.

Javlja se također o prodiranju kod Fojnice (Gacko TR-AP).

SEKTOR MOSTAR:

U toku noći partizani su napali nacionalne jedinice u zoni Zastolje (Nevesinje RH-BU). Napad je odbijen nakon duge žilave borbe, koja je nanijela protivniku teške gubitke. Naši gubici: 6 mrtvih i 50 ranjenih.⁴

Osim toga, jutros u rane sate masa ustanika⁵ napala je naše jedinice i V.A.C. sjeverno od Nevesinja. Neprijatelj je odbačen nakon teške borbe.

Poslije podne kolona Scotti povukla se u redu iz Nevesinja prema zapadu s obzirom na jak protivnički pritisak, pošto su se potvrdila prodiranja na njezinoj lijevoj strani, koja su prijetila da će otcijepe od Mostara. Kolona se raspoređuje s obje strane ceste u zoni istočno od Blagaja (Nevesinje QM-AR).

U toku jučerašnjih i jutrošnjih borbi kolona Scotti pretrpjela je teške gubitke pošto je izdržala cijelokupni protivnički napad i pošto je na krilima ostala nezaštićena uslijed povlačenja V.A.C. i Crnogoraca. I II/55. pješadijskog puka hrabro su se borili i pobudili divljenje formacija antikomunista. Njeni gubici javljeni su posebno.

SEKTOR »MESSINA«, »MARCHE« i KOTOR:

Redovna djelatnost.

ZRAČNA DJELATNOST:

Intenzivna u izviđanjima i u održavanju veze sa našim trupama. Oružana izviđanja u srednjoj i gornjoj dolini Neretve i u predjelu sjeverno od Nevesinja. U više navrata bombardirani su i obasipani malim bombama položaji zauzeti od partizana. Ukupno je izvedeno 20 akcija bombardiranja i obasipanja malim bombama.

Vedro.

General Piazzoni

8 kopija:

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 2 za Operativno odjeljenje
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 1 za Kr. karabinjere
- 1 za Telegrafsko odjeljenje

⁴ Napad su vršila dva bataljona Prve dalmatinske i dva bataljona Desete hercegovačke NOU brigade.

⁵ Odnosi se na Četvrtu proletersku i Petu crnogorsku brigadu Treće NOU divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG
KORPUSA OD 28. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U HERCEGOVINI¹

TELEGRAM

Datum otpreme: .....

Datum prijema: 29. ožujka 1943/XXI

sati 4.25

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 5032

Stiglo 29. ožujka 1943-XXI

OD KOMANDE ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjeljenje
i na znanje:
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARMJSKOG KORPUSA
KOMANDI MORNARICE — DALMACIJA
Br. 4665/Op.

IZVJEŠTAJ OD 28. OŽUJKA U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

Utvrđen je neodređen broj partizanskih odreda s automatskim oružjem i minobacačima u zoni G. Zimlje (RK-RM-BH), na koti 1662—1046—1009 (RM-BL) i 1089 (RM-BH).² Neidentifikovani odredi vjerojatno pripadaju 4. i 5. brigadi (vidi izvještaj 4391/Op. od dana 23. ovog mjeseca) u Grabovici (AP-SR), Pridvorcima (SI-AX), Sopiljima (RQ-AV), Kifinom Selu (SP-AT) i Brataču (SP-AT).

Ustanovljeno je kretanje partizanskih grupa iz Pridvoraca u pravcu zone Borci (Konjic RM-BS).

SEKTOR MOSTAR

U toku noći partizani su napadali u zoni Zastolje (Nevesinje RH-BH) od 21.30 do 23 sata i od 3 do 5 sati. Napadi su najprije zadržani a zatim, u protivnapadima sa hladnim oružjem odbijeni.

Naši gubici: 4 mrtva i 19 ranjenih. Pomoću patrola koje vrše čišće-nje, provjeravaju se neprijateljski gubici, koji su sigurno ogromni.³

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 30/3—1, k. 342.

² Odnosi se na Prvu dalmatinsku brigadu Treće NOU divizije.

³ Napad na talijanske jedinice kod Zastolja izvršila je vjerojatno Prva dalmatinska NOU brigada.

Neprijateljski napadi odbijeni od naših V.A.C. u M. i V. Veležu (RQ-AV).

Jutros je Popovićeva kolona, koja operira sjeverno od ceste za Nevesinje, poduzela kretanje pravcem Odžak (SN-AP) i Džinova Mah. (SN-AN) u cilju čišćenja zone zapadno od ceste Nevesinje—Berkovići (SI-AI).

SEKTOR METKOVIĆ:

Formacija V.A.C. krenula je iz Stoca sa maršrutom: G. Bitunja (RQ-AD), Vlahovići (SI-AB), Berkovići, u cilju čišćenja zone s obje strane ceste Stolac—Berkovići u sadejstvu sa jednom drugom nacionalnom kolonom koja operira sjeverno od spomenute ceste, u predjelu Hrgud (RM-RQ-AI-AF).

Ustaška patrola sukobila se jučer, 27. ožujka, sa partizanima u zoni Stilja (Makarska XV-AR). Neutvrđeni su nanijeti gubici, pretrpljeni: jedan mrtav i dva ranjena.

Patrola crnih košulja je prilikom čišćenja u Momićima (Mostar NM-AD) zarobila dva partizana.

SEKTOR DUBROVNIK:

Telefonska linija Trebinje—Bileća, koja je prekinuta noću između 27. i 28. ožujka rušenjem pet stupova, jutros je popravljena.

SEKTOR KOTOR:

Obična djelatnost patroliranja i izviđanja.

ZRAČNA DJELATNOST:

Ometana niskim oblacima.

Izvedena su oružana izviđanja sjeverno i južno od Nevesinjskog polja s obje strane ceste Nevesinje—Berkovići.

Izvedena su bombardiranja i mitraljiranja partizanskih grupa, komore i stoke.

Ukupno 4 bombardiranja i 4 mitraljiranja.

Zračnim putom izvedeno je jedno snabdijevanje jedinice V.A.C. živežnim namirnicama.

Nebo je poluoblačno.

General Piazzoni.

8 kopija:

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 2 za Operativno odjeljenje
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 1 za Komandu Kr. karabinjera
- 1 za Telegrafsko odjeljenje

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 29. OŽUJKA 1943. O ZAUZIMANJU NEVISINJA OD STRANE JEDINICA NOV¹

TELEGRAM

Dan i   odlaska: 29. 3. 1943. u 11.00 s.
sat   dolaska: 29. 3. 1943. u 15.15 s.

**VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje**

Br. 5046
Stiglo 29. ožujka 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA—DALMACIJA«
— OPERATIVNO

Br. 4692/op.

Noćas su partizani, iskoristivši odsutnost kolone Popović koja je odbačena na jug, zauzeli ponovo Nevesinje.²

U toku je akcija Popovića da ga oslobođe.

Iz sigurnih izvora, našeg ispitivanja terena i desertera, proizlazi da su 2 partizanske brigade u zoni D. i G. Zimlje (Nevesinje RK-DH-BF-BD) i Lisac (RO-BH), u jačini 2000 ljudi.³

Ostale 4 brigade, ukupne jačine 1500 ljudi, u zoni sjeverno od Nevesinje.⁴

Jedna formacija od oko 1000 ljudi u zoni Hrgud (RM-RO-RQ-AI-AF) i Berkovići (SL-SN-RF).⁵

Ova još nesređena situacija prisiljava me, pošto ne mogu ofenzivno djelovati sa mojim malim bataljonima s obzirom da su se saveznici odrekli sudjelovanja, da osiguram sektor Mostar sa oko 9 bataljona i da držim barem dva kao rezervu u Dubrovniku za eventualno učešće u zoni Trebinje—Bileća, održavajući privremeno garnizon Stolac.

General Piazzoni

6 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odjeljenju

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 35/3, k. 101.

² Nevesinje je oslobođila Treća NOU divizija, ojačana dijelovima Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 422.

³ Odnosi se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 422.

⁴ Vidi primjedbu 2.

⁵ Južno od Nevesinje dejstvovala je Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMJSKOG KORPUSA OD 29. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹

Predmet: bg
TELEGRAM

Dan i otpreme: 29/3/1943-XXI u 20.45 s.
sat prijema: 29/3/1943-XXI u 23.30 s.

**VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje**

Br. 5082
Stiglo 30. ožuika 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjeljenje

i na znanie:

GUVERNATORATU CRNE GORE

KOMANDI XIV ARMIJSKOG KORPUSA

KOMANDI XVIII ARMIJSKOG KORPUŠA

KOMANDI XVIII ALMOSKOG KORUŠI
KOMANDI MORNARICE — DALMACIJA

Br. 4728/Op

IZVJEŠTAJ OD 29. OŽUJKA U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

Prema neposredno utvrđenom i prema vijestima koje smo dobili od partizana dezterera, bilo bi u zoni G. i D. Zimlje (Nevesinje RK-RM-BH-DF) i Lisac (RO-BH) ukupno 2000 naoružanih ljudi²

Druge jake formacije, koje se cijene otprilike na 1500 ljudi, nalaze se u zoni Nevesinje, gdje su, izgleda, ponovo došli drugi odredi iz raznih pravaca.³

U zoni Hrgud (RM-RQ-AO-AP) partizanske snage⁴ neodređene jačine izgleda da se pomjeraju prema drugim neodređenim pravcima.

SEKTOR MOSTAR ·

Druge naše formacije V.A.C., sukobivši se južno od Nevesinja sa jačim snagama koje su došle iz Bratača (SP-AT), povukle su se prema našem rasporedu s obje strane ceste između Kuma (RH-AV) i Kukrica (QO-AR). Partizani su međutim ponovo osvojili naselje Nevesinje⁵ i isturili poslije podne, kasno patrole u zoni Jasenje (BH-AB).

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 31/3, k. 342.

² Odnosi se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Na području Nevesinja nalazile su se Prva dalmatinska, Četvrta proleterska i Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije.

4 Odnosi se na jedinice Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije.

⁶ Vidi dok. br. 422.

Formacije V.A.C. još se nalaze južno od Nevesinja u zoni Odžak (SN-AP). U toku je reorganizacija jedinica V.A.C. jačine otprilike 1000 ljudi, koji su se sakupili u zoni Blagaj (QM-AR).

SEKTOR METKOVIĆ:

Formacija V.A.C. (bataljon Trebinje), koja operira jugoistočno od Stoca, o čemu je saopćeno jučer, nastavljujući svoj obuhvatni pokret jutros je zauzela zonu Kubaš (SL-AD).

Prema vijestima iz četničkog izvora naselja Berkovići (SL-SN-AI-AF) i Vlahovići (SL-AB) bila bi zauzeta od formacija V.A.C.

Na Pelješcu, u mjestu Borje (Korčula XR-GU), zarobljen je partizan, koji je priznao.

SEKTOR DUBROVNIK I KOTOR

Redovna djelatnost.

ZRAČNA DJELATNOST:

Jako je ometana rđavim vremenom u toku čitavog dana. Izvedena su izviđanja u zoni Biograd (Nevesinje SI-SL-SN-AP-AN) i veza sa našom kolonom V.A.C.

Kiša.

General *Piazzoni*

30/III

Robotti

8 kopija:

- 1 kopija za Ekselenciju
- 1 kopija za Pomoćnika načelnika štaba
- 3 kopije za Operativno odjeljenje
- 1 kopija za Telegrafsko odjeljenje
- 1 kopija za Obavještajno odjeljenje
- 1 kopija za Kr. karabinjere

NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA—
—DALMACIJA« OD 30. OŽUKA 1943. ZA BOMBARDIRANJE POLO-
ŽAJA JEDINICA NOV NA PODRUČJU NEVESINJA¹

TELEGRAM

V. P. 10, 30. ožujka 1943-XXI

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE
AERO TAKTIČKOJ KOMANDI SUPERSLODE

i na znanje:

KOMANDI VI ARMJSKOG KORPUSA

Br. 5121 prot.

Borba između četničkih formacija i partizana u zoni Nevesinje nastavlja se sa naizmjeničnom srećom. U zoni G. i D. Zimlje (Nevesinje RK-RM-BH-DF) i Lisac (RO-BH) zapaženo je 2000 naoružanih,² 1500 drugih zapaženi su u zoni Nevesinje.³ Zbog toga molim tu komandu da pažljivo prati situaciju u zoni Mostar, pomažući operacije VI armijskog korpusa svim raspoloživim zračnim snagama i učestvujući u masama u spomenutom predjelu. Javite o poduzetim mjerama.

30. ožujka 1943-XXI

General Robotti

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 1/4, k. 101.

² Odnosi se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Na području Nevesinja dejstvovalе su jedinice Treće NOU divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMIIJSKOG KORPUSA OD 30. OŽUJKA 1943. O SITUACIJI U HERCEGOVINI¹

KOPIJA TELEGRAMA

Datum otpreme: 30. 3. 1943-XXI

Datum prijema: 31. 3. 1943. u 00.30 sati

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 5138
Stiglo 31. ožujka 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMIIJSKOG KORPUSA — Operativno odjeljenje
SUPERSLODI

i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE

KOMANDI XIV ARMIIJSKOG KORPUSA

KOMANDI XVIII ARMIIJSKOG KORPUSA

KOMANDI MORNARICE — DALMACIJE

- 1 za Ekselenciju
- 1 za Načelnika štaba
- 1 za Pomoćnika načelnika štaba
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 2 za Operativno odjeljenje
- 1 za Komandu kr. karabinjera

Br. 4785/Op.

IZVJEŠTAJ OD 30. OŽUJKA U 18 SATI

AKTIVNOST USTANIKA:

— Partizanske snage u zoni Nevesinje sakupile su se između ovog mjesta i šume Bišina (Nevesinje RM-RO-RQ-AR).² Jake grupe ovih snaga primijećene su u pokretu prema sjeverozapadu, u pravcu Zimlja.

Iz Gacka se javlja da su partizanske grupe zauzele visove koji dominiraju Šipačno (Gacko TN-AN), Ljeskovitim dubom (TN-AP) i Ribarima (TN-AR). Javljen je za jaku koncentraciju u Slivlju (TN-AT). Smatra se da ove grupe imaju vjerojatno, namjeru da napadnu na Fojnicu i na Gacko.³

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 32/3, k. 342.

² Odnosi se na jedinice Treće NOU divizije.

³ U ovo vrijeme na području Nevesinja nalazile su se jedinice Treće NOU divizije i Devete dalmatinske NOU divizije.

SEKTOR MOSTAR:

— Aktivnost partizanskih patrola protiv rasporeda Prijevorac (Nevesinje RH-BF) i čela kolone »Bergamo«. Naši su gubici 6 ranjenih. Neutralni su protivnički gubici.

Formacije M.V.A.C. koje su se povukle iz Nevesinja — o čemu govori jučerašnji izvještaj — sa 1200 ljudi, sad se reorganiziraju u zoni Blagaj. Naše patrole prilikom izviđanja u zoni Ljubčina (RK-AT) zarobile su dvije sumnjuive osobe.

Prema vijestima iz hrvatskog izvora, kolona Popović je zauzela Drenjan (SP-AN) i došla u dodir sa jedinicama V.A.C. koje su došle iz Gacka; kreću u pravcu Grabovice (SR-AP), Zalom (TI-AR).

SEKTOR METKOVIĆ:

Nastavlja se pokret formacija V.A.C. prema Berkovićima. Cilj je da se izbjegnu upadanja partizana zauzetih u borbi sa odredima V.A.C. u Gubavici (Nevesinje QK-AP), Rotimlji (QO-AN), Hodovu (QO-AL) i Ljubljenici (RH-AL), u vezu sa jedinicama sektora Mostar.

Na Pelješcu u blizini Kune (o. Mljet IH-CZ) ubijena je partizanka pri pokušaju bjekstva.

SEKTOR DUBROVNIK I KOTOR:

Redovna djelatnost avijacije. Ometana je od nepovoljnih atmosferskih prilika.

Nebo oblačno, kiša.

31/III

General *Piazzoni*

Robotti

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG ŠESTOG ARMUJKOG KORPUSA OD 31. OŽUJKA 1943. O SITUACIJI
U HERCEGOVINI¹

TELEGRAM

Dan i prijema 31/3/1943, 23.40
sat otpreme: .....

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA—DALMACIJA«
Operativno odjeljenje

Br. 5202
Stiglo 1. travnja 1943-XXI

OD KOMANDE VI ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJENJE
i na znanje:

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARM. KORPUSA
KOMANDI MORNARICE — DALMACIJA

Br. 4851/Op.

IZVJEŠTAJ OD 31. OŽUJKA 1943. U 18 SATI

SEKTOR MOSTAR I METKOVIĆ:

Jake partizanske formacije, koje su već primijećene u zoni Nevesinje,² pomjerile su se prema jugu u zonu Trusina³ (Nevesinje SL-SN-AI-AF) gdje se nalazi raspored V.A.C. koji je sastavljen od četničkih kolona Kureš⁴—Popović⁵ i Gutić.⁶

Nakon borbe, o kojoj nema podrobnosti, četničke formacije bile su odvojene i prisiljene da se povuku.

Kasno uvečer kolona Gutić stigla je u Stolac.

Popovićeve i Kureševe formacije izgleda da su krenule prema Bileći.
— Formacije M.V.A.C., još drže Berkoviće.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva talijanska, reg. br. 33/3, k. 342.

² Na području Nevesinja nalazile su se jedinice Treće NOU divizije i Devete dalmatinske NOU divizije.

³ U zoni Trusina u ovo vrijeme dejstvovala je Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije.

⁴ Miloš Kureš

⁵ Milorad Popović

⁶ Gutićeva kolona bila je jačine 400 četnika.

SEKTOR DUBROVNIK:

Hrvatska patrola, sastavljena od tri vojnika, napadnuta je i razoružana duž željezničke dionice Taleža (Dubrovnik SP-FV)—Duži (SR-FT). Jedan od šest članova nije se vratio.

SEKTOR KOTOR:

Redovna djelatnost patrola.

ZRAČNA DJELATNOST:

Sprječena je uslijed nepovoljnih atmosferskih prilika.

Jedan avion, koji je uspio da stigne do zone Nevesinje, izveo je izviđanje i bombardiranje partizanskih grupa.

Poluoblačno.

General *Piazzoni*⁷

⁷ Ispod potpisa general Mario Robotti napisao je sljedeću primjedbu: »Obratiti pažnju na zonu Stolac. Gen. Piazzoni neka nastoji da uredi ove bande oduzimajući im snagu... centrifugalnu i dajući im međutim snagu... centripetalnu. 1. IV M«. Točkice su iz originala.